

BUDAPESTI CZÉGEK.

Eisenschiml és Wachtl
Budapest, Váci utca 12
Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
Legnagyobb rektár mindenféle fény-
péztési gépek és készülékekkel.
Alapítva 1856. — Többször kitüntette.
Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
Uj! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

CALDERONI ÉS TÁRSA
Ajánlanak színházi és kettős
látócsöveket, kitűnő üvegekkel.
Salon-lorgnetteket a la Pom-
padour. Uj fajtájú pápaszeme-
ket és csipetűket kit. üvegekkel.
Fénykép-készülékek amatőrök
számára. Aneroid-légmérők, hő-
mérők, rajzeszközök, nagyító-üvegek.

„Toronyórák“
palota, lakanya. gyári órákat,
villanyórákat,
legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
1-8 magyar gőz-órágyára
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék. Költőjegyz. bérn.

A Magyar Asphalt
résztvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30
elvéllalja jótállás mellett
legelőnyösebben
asphalt-burkolatok
fektetését és
nedves lakások,
pinczék, stb. gyökeres
száraztatását.
Telefon.

ROTHBERGER JAKAB
os. és kir. udvari szállító.
Budapest, Váci-utca 23, a nagy Kristófhoz ez. házban.
Kész férfiruhák a legújabb vállasztékban. A készít-
mények elegáns, tartós és jutányos voltáért, valamennyi
világkiállításokon a legmagasabb érmekkel kitüntetve.

Gerson Anna asszony
BUDAPEST,
Andrássy-út 21,
(félemelet).

KERTÉSZ TÓDOR.
Műiparuk tára.
Kunstgewerbliche Geschenke-
Gegenstände.
Magasin des Nouveautés Indus-
trielles. — Fancy Goods.
Budapest, Kristóf-tér
(Gróf Teleki palota).

Földvály Imre
férfidivat- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
IV., Koronaherczeg-utca 11. sz., a főposta mellett és
VIII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
Saját szabászat. — Telefon. — Árjegyzék bérmentve.
Czégem össze nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) czéggel.

Hirdetések felvételnek
a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalában,
Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

Vizhatlan esőököny, gummi sárcipő és csizmák.
Sebészeti műszerek és kötszerek stb.,
torna- és testdoló szerek.
SCHOTTOLA ERNŐ
BUDAPEST, Fonciére-palota.
Gummi
és linoleum szőnyegek.
Sebészeti, műszaki és pinzegazdasági
árjegyzékek kívánatra bérmentve.

Haladás verseny-
képesség. 1893. ipar-
egyesületi ezüst érem-
mel kitüntetve.
Pontos javítás és a
jó munkáért 1893.
iparegyesületi ezüst
éremmel kitüntetve.
Hevesi Balázs
utóda
HARKAI MÁRIA zongora-gyáros.
1891. állami kedvezményben kitüntetett.
Budapest, Koronaherczeg-utca 10.
Ajánlja kitűnő minőségű, legelőnyösebb tanároktól elismert,
hangverseny-zongoráit.
Rövid szárny-zongora és legrövidebb Mignon-
zongorák, vasszerkezettel. Szintén vasszerkezettel
czimbalmok kaphatók nagyobb választékban.
Javítás elfogadatik a legelőnyösebb feltételek mellett.
Az állami iskolák részére gyáramból vásárolnak.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legelőnyösebb gyógyászati
SNANYU-KÚT
Korunk fő nyavalyája az idegesség
és vértelenség, melyből számtalan más kór származik.
Ez ellen pedig legbiztosabban hat a
VASAS CHINABOR
1 üveg 1 ft 25 kr., 5 üveg franco külföldre 6 ft.
Ezen bor a saját magam által termelt mész Sherryvel van
készítve és minden hasonlóval készítmények között a legtöbb
chínai alját és vasat tartalmazza.
Rozsnyay Máttyás gyógyszer. művegy-
szeti laboratoriuma, Aradon.
Kapható Budapesten: **Török József** gyógyszerész úrnál és
minden magyarországi gyógyszerészlárbán.

KURCZ LIPÓT
ES TÁRSA
CHEMIGRAFIAI MŰINTÉZÉSEK
Budapest
18. Gólyatorony közl.
HÉSZTY
A legelőnyösebb
CLICHEKÉK
Chemigrafia, chromotypia,
pneumatotypia,
FOTOMETRIKAI MŰINTÉZÉSEK
TITKOS, TERTÉZÉSEK, ALAPRAZÓK
pneumatografiai
legelőnyösebb és legelőnyösebb
Tudós magyarságunk részére
és jutányos árakban.

Az általánosan ismert, jó hírnévnek örvendő a több oldalalag ki-
tűntetett sósorszesz-készítményem — kelendőségűnd fogva — sok
utazásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azo-
kon czimjegyeimet módosítom s arra kék nyomtatban saját házam
külső alakját veszem föl, bejegyeztetvén azt egyszersmind védjegy-
ként a budapesti iparkamaránál.
SÓSORSZESZ
Általánosan elismert kitűnő házi- és különösen a bedörzsöles-
kenő-gyuró-gyógymódnál (massage) igen jó hatású. Ajánl-
ható egyszersmind fogtisztító szerül is, a mennyiben a fogak
fényét elősegíti, a foghúst erősíti és a száj tiszta, szagtalan
ízt nyer a szesz elpárolgása után, ugyancsint fejmosásra is a
hajidegek erősítésére, a fejkorpaképződés megakadályo-
zására és annak megszüntetésére.
Egy nagy üveg ára 90 kr., egy kisebb üveg ára 45 kr.
BRÁZAY KÁLMÁN
Budapest, IV. kerület, Muzeum-körút 23. szám.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapesten megjelent
és minden könyvtárban kapható:
A magyar büntetőjog
kézikönyve.
Irtá
Dr. Fayer László,
egyetemi rk. tanár.
I. kötet.
Bevezető rész és általános tanok. (Btk. 1-125. §.)
Ára füzve 3 frt.

Szőnyegek,
függönyök, asztal- és ágyterítők, diván-áthuzatok, flanell- és
uti takarók, paplanok butor-szövetek, kokosz-lábtörliők, lópok-
róczok, viasz-parkéták és linoleumok
legnagyobb választékban kaphatók
KUNZ JÓZSEF és TÁRSA
m. kir. szab. nagykereskedők szőnyeg-raktárában.
BUDAPEST, V. kerület, Erzsébet-tér 11. szám,
főkö-üzletek: Debreczenben és Nagyváradon. 5943

Lényegesen leszállított árakon.

Futó-szőnyegek	Mandilla futók	—22, —30, —40 kr. méterje és feljebb
	Kokosz	—50, —70, —90
	Tapestry	1, 1.25, 1.40
maradékok	Brüsseli	1, 2, 2.70
	Nyírott	3, 3.50, 4

készletekből } egyes asztal-terítők ..... 2- frttól feljebb
visszamaradt } ágyterítők 3.50

Kész varrott szőnyegek

arányos	140 ctm. széles 2 lapból varva	frt 5.50 és feljebb
	310	3
	380	4
hosszaságban	350	5

Francia butor-crep ..... előbb 1 frt, most csak frt —60 kr. méterje
Imitált flanell-takaró ..... 4 ..... 2.60 darabja
Valódi ..... 125/170 % ..... 6 ..... 4 .....
..... 150/200 ..... 10 ..... 7.50

Szatin- és selyempaplanok dús választékban.

46. SZÁM. 1894. BUDAPEST, NOVEMBER 18. 41. ÉVFOLYAM.

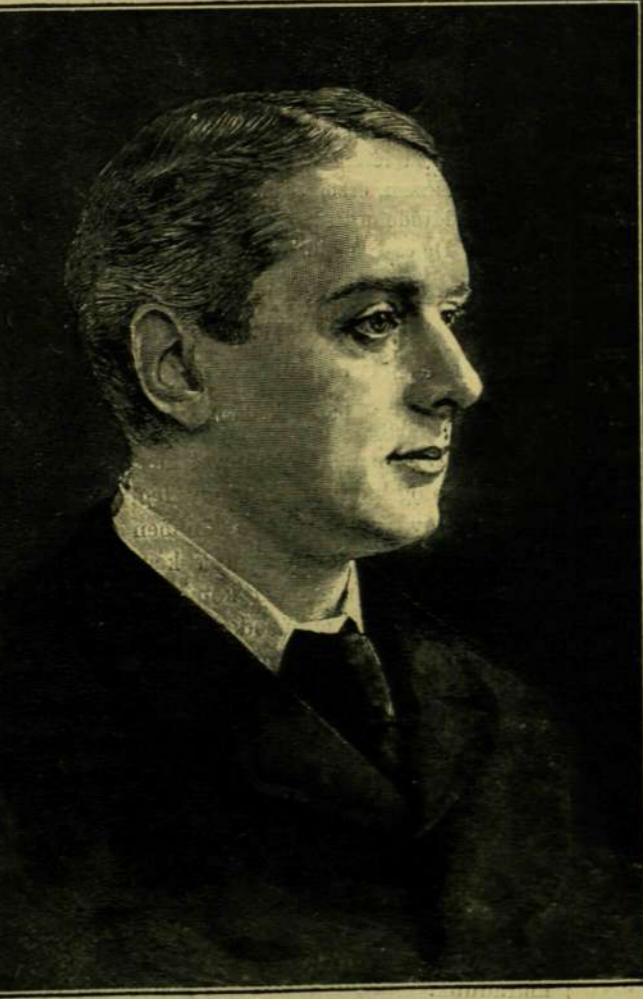
Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egyszers 12 frt
POLITIKAI UJDONSAGOK együttlé füzve — 6 :
Csepán a VASÁRNAPI UJSÁG egyszers 8 frt
Csepán a POLITIKAI UJDONSAGOK egyszers 5.—
Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározotti vieldj lecsatolandó.
füzve — 2.50

AZ ANGOL MINISZTERELNÖK ÉS A FELSŐHÁZ.

NEMCSAK magában Angliában, hanem az egész politikai világban nagy meglepetést okozott Roseberry angol miniszterelnök azzal a politikai beszédével, melyet közelebb Bradfordban tartott a felsőház ellen s mely-lyel mintegy a jelszót adta ki a közelebb törté-
nendő parlamenti választások alkalmára.
Az angol politikai hírlapok pártállásuk szerint különbözőleg vélekednek erről a föllépésről; némelyek — természetesen a konzervatív ellen-zékiek — sem időszerűnek, sem gyakorlati érté-kűnek nem tartják Roseberry fölfogását és kö-
vetkezőleg nyilvánított kívánságát: «vétessék el a felsőháztól az a jog, hogy az olyan törvény-
javaslatot, a melyet első tárgyaláskor elvetett, az alsóházból való ismételt föl-
küldés után másod ízben is elvet-
hesse.» Ily módon — úgy vélik — kizárólag az alsóház részére köt-
tetnék ki a törvényhozás joga, de akkor mi értelme és célja volna a felsőház tanácskozásainak? Vagy véglege-
sen eltörölné tehát a felső-szóház, a mi igen meggondolandó dolog; vagy pedig ha továbbra is meg-
hagyatik: akkor szükségképen biztosi-
tani kell számára azt is, hogy valóban tényező lehessen a törvényhozásban. Mások, nevezete-
sen a gyökeresebb javítások hívei, viszont azon akadnak fenn, hogy Roseberry korlátozni akarja ugyan a jelenleg tisztán született törvény-
hozókból álló felsőházat, de a nél-
kül, hogy a jogok elvételével olyan elvi szabályozást állítana szembe, a mint más országok, pl. Belgium, Olaszország, stb. förendházainak reformálásánál történt, hol a nagy adófizetők s a közélet kiváló sze-
replői kormányi kinevezés alap-
ján bizonyos meghatározott szám-
ban szintén tagjai lehetnek a fő-
rendháznak.

tette úgy az Irlandnak önkormányzatot (home-
rule) biztosító Gladstone-féle javaslatot, vala-
mint a szociálistákra vonatkozó reformokat. Mindazonáltal félt, hogy az az ok nem fog elégségesnek tekintetni arra, hogy az ősi in-
tézményekhez oly nagy szívósággal ragasz-
kodó angol nemzet a miniszterelnök vélem-
nyéhez csatlakozzék. Valóbszintűnek látszik Salisbury lord nyilatkozata szerint az, hogy «a brit nép nem fogja eltörölni a felsőházat csak azért, hogy Irlandnak önkormányzatot ad-
hasson.»
Roseberry miniszterelnök, mint tudva van, úgy kormányelnöki székét, valamint az ir önkormányzat eszméjét is Gladstonetól örökölte. A «nagy aggyatán», a mint Gladstonet az angolok elnevezték, elvégre is kénytelen volt meghajolni a természet követelménye előtt.

Nehány évvel ezelőtt, bár már akkor is abban a korban volt, melyet a biblia az emberi élet végső határaként jelöl meg, ifjúi hévvel és való-ságos politikai agitátor fáradhatlanságával kor-
teskedett Nagy-Britanniában éjszaktól délig s keletől nyugatig minden nagyobb helyen, s ezenkívül órákig tartó hosszú beszédekben védel-
mezte legújabb politikai eszméjét, az irlandiak kibékítését, úgy, hogy valóban nemesak az ang-
lok, de a művelt külföld bámulatát is kivívta. Törhetetlen egészséguének, Anglia hatalmas osz-
lopának tekintette mindenki. A kor azonban megkövetelte a maga adóját, s a 84 éves aggy-
tyánnak éreznie kellett, hogy testi ereje hanyat-
lik, látása és hallása gyengül. Hatvankét esz-
tendőn keresztül vitt kiváló politikai szerepet, a jövő évben már megünnepelhetné volna fél-
százados évfordulóját annak, hogy először miniszterré lett, de hazafias ér-
zelme nem engedte, hogy attól a perzstől fogva, midőn testi erejét gyengülmi érezte, hazájának ügyei vezetését tovább vigye. Lemon-
dott önként, hogy fiatalabb erők engedjen tér-
t.

ROSEBERRY LORD, ANGOL MINISZTERELNÖK.

Utána Roseberry lord lett mi-
niszterelnökké, kinek arczképét je-
lenleg bemutatjuk. Nem igen fiatal ember, mivel már 47 éves múlt, de Angliában, hol az utóbbi évék-
ben Gladstone és nagy ellenfele, Beaconsfield, aggorukban lettek miniszterelnökké, erre a polczra még általában igen fiatalnak tart-
ják, s állítólag fiatalabb miniszter-
elnöke Angliának ebben a század-
ban csak egy volt, a híres Pitt Vilmos.
Roseberry lord, vagy teljes ne-
vén Archibald Philip Primrose, fifth earl of Roseberry, 1847 május 7-én született Londonban. Atyja a legtekintélyesebb skót főurak egyike volt s fiának igen gondos nevelést adott. Oxfordban tanult, a régi híres egyetemen, s azután tapasztalatok végett Európa külön-
böző országaiban tartózkodott. Atyja halála után 1868-ban örök-
lötta a Roseberry lord czímet és rangot (mint nevében jelezve van, az ötödik ebben a sorrendben) s csakhamar nyilvánosan is kezdett

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám).

szerepelni. 1885-ben a belügyminiszteriumban államtitkár lett, 1886-ban külügyminiszter szarta tárczát fogadta el ismételve 1892-ben is. Emellett közben szerepelt még mint a közmunkabizottság és a londoni tanács elnöke s mindezek mellett mint versenytartó. Angliában ez a szerep épen nem utolsó a népszerűség tekintetében s igen jellemző, hogy maga Roseberry nyilatkozott egykor fiatal korában úgy, hogy legfőbb ambíciója, hogy Anglia miniszterelnöke és a Derby-verseny főgyőztese legyen. Ezt az utóbbi dícsőséget is megérte, még pedig ennek az évről a folyamán, a mi különben nem nagy csoda, mivel kitűnő lovai vannak, melyekkel minden nevezetesebb versenyen részt vesz.

Az új miniszterelnök sokoldalú tevékenysége hazájában rendkívüli népszerűséget szerzett számára. Nincs számbavehető ember, kivel a nyilvános életben valaha ne érintkezett volna s mindenki ismeri buzgalmit és munkaképességét. Ez az oka, hogy midőn Gladstone visszavonulásának híre terjedni kezdett, egyenesen a közvélemény jelölte ki őt a nagy agastyán utódjának, s Roseberry ama ritka miniszterelnökök közé tartozik, kiket inkább a nép választott, mintsem kineveztek. A politikuskos ugyanis azt hiszik, hogy a szereplő államférfiak között több van, ki jobban, vagy legalább is épen oly jól betölthető e helyet; ilyen volna például Harcourt Vilmos, lord Kimberly, vagy lord Spencer. Ezzel azonban épen nincs az mondva, mintha Roseberry kevésbé kiváló ember volna. Ellenkezőleg sok különféle hivatalában mindennél jól megállotta helyét és tágas ismeretköre jelöl mindenütt képesnek és alkalmasnak mutatta be magát. A parlamentben ritkán szólalt ugyan fel, de beszéde mindenkor nagyon világos és határozott volt, úgy, hogy szívesen hallgatták. Nem egyszer igen fontos dolgot is mivelt, így közelebb a több százezer főből álló sztrájkoló szénbányamunkások mozgalmakor az ő közbelépése okozta azt, hogy az óriási sztrájk aránylag közmegelegedéssel végződött.

Nem kell azonban azt sem elfelednünk, hogy Roseberry szerencsésének egyik forrása abban is áll, hogy a fiatal államférfiú egyúttal a dúsgazdag angol főnemesség között is a leggazdagabbak egyike. Skóciában Edinburg közelében több hatalmas uradalma s több várkastélya van, palotája Londonban a Berkeley-squarén, sőt többek között külön kastélyt építtetett Durhanban is, az epusmi világhírű löversenyter közelében. Családi nagy vagyonát természetesen szaporította neje is, ki a híres Rothschild Mayer báró egyetlen leánya volt, Hannah. Eházasságból két leány és egy fiú született, az utóbbi 1882-ben, neje pedig 1890-ben elhunyt.

Az angol miniszterelnök, ki nemcsak borotvált arcával, de izmos, erőteljes természetével és megnyerő, barátságos modorával is sokban hasonlít a magyar kormány fejéhez, minden tekintetben nagyon szerencsés körülmények között lépett Anglia kormányának élére, arra a pozícióra, melyet ma jogosan a legelső állások egyikének tarthatunk. Másrészt azonban feladata is óriási, s oly kiváló férfiak után, minők közelebbi elődei, Beaconsfield, Salisbury és Gladstone voltak, nagyon szerencsésnek kell lennie, hogy neve homályba ne boruljon.

APÁM HÁZA.

A csajági falu-végen
Van egy kis ház kert közepén.
Nem nagy uri, csak szegényes;
Nincsen benne semmi fényes,
Semmi rangos, semmi módi,
Egyszerű csak, mint lakói.
Mégis olyan drága nékem.

Olyan kedves, olyan drága,
Mint a két szemem világa;
Mint madárnak árnyas berke,
Melyben anyja felnevelte.
És hogy is ne lenne ilyen,
Mikor itt neveltek, itten,
Jó szüléim kis lakába!

Rólam álmodt itt szövének,
Tarka álmodt szép jövőnek.
Itt neveltek gondtal, bajjal!
Óromkönyvél több sohajjal.
Szerényekké lettek értem,
Csak hogy én a célt elérjem.
Áldja meg az isten őket!

S apám, anyám, hogy megáldott,
Szárnyaimra elbocsátott.
Édes anyám könnyes szemmel,
Féltő gondtal, szerelemmel;
Édes apám jó tanácsal:
«Becsülettel éljed által,
S azzal nyerd meg a világot!»

Oda már a gyermek-évek;
Mint az álom, eltűnének;
És az óta sokszor jártam
Kis kunyhókban, palotákban.
Láttam, a mi otthon nincs meg:
Nagy nyomort — és drága kincsét,
Szolgálatot, büszkeséget.

Láttam azt is, a mi ott van:
Tiszta lelket kis lakokban,
Csendességet, békeséget,
Becsületet, szegénységet.
Oh, de bárhol a világban,
Mindennél csak visszavágytam,
Szívem most is haza dobban.

Haza dobban, haza vágyik,
Elfeledni családját,
S hogy tanuljon tűrni, várni
És remélni, érje bármí.
Hol is lenne anyhültre,
Ha az édes anya keble
És szerelme azt nem ad itt?!

És ha kezd az ég derülni:
Jobban esik itt örülni.
A kik oly hűn osztóznak
Vésziben az éjszakának,
Elfeledném virradatkor?
Isten büntetésit akkor
Soh' se' tudnám elkerülni.

Apám háza! nem feledlek,
Mert becsülök és szeretlek;
S mert imádom, kik lakóid,
Földi létem alkotóit.
Érzem, érzem, igaz a szó:
Mindennél szép, mindennél jó,
De csak legjobb ott, te benned!

MEDGYASSZAY VINCE.

KOMÉDIÁS-GYERMEKEK ISKOLÁJA.

Párisi életkép.

Nem adhatunk neki jobb nevet, mert mi nálunk maga a dolog hiányozván, vagy legfőkébb csak idegen jövevény lévén, nyelvünkben neve sem támadhatott. Mi természetünk komolyságánál fogva nem adjuk magunkat komédiáságra. Még a színészi pályától is húzódozunk s csak nehezen tudunk belényugodni, ha családunk valamely tagja a színpadon akar művészkedni s ott dícsőséget és kenyeret keresni. Hiába, olyan az alaptermészetünk, hogy alkalmaslag megnézzük s megfizetjük a más komédiázását, de magunk nem komédiázunk senki fiának. Hadd rájon csepűt s táncoljon kötélen a német, hadd bohózkodjék az olasz, hadd izzón szemfényvesztést a francia, hadd nyeltesen kést, kardot a japán vagy hindu, mi majd csak néző közönség maradunk.

S ez nem is rosziul van így. Eleitől kezdve

úgy nevelt bennünket a nemzeti öntudat s nagy küzdelmeink szakadatlan sora, hogy nem csinált látványosságokban, hanem a társas vigadózásban kerestük és találtuk meg az élet örömeit, oly bizalmas mulatozásban, a melyet a szívek keresetlen ömledése, nem pedig a képzeletet izzító káprázatosság szokott megédesíteni.

Más nemzeteknek más az izlése. Nyugati szomszédaink s azok szomszédai általában igen kedvelik a tartalmatlan bohóságokat, furcsaságokat, szeretnek léhaságokon nevetni, vagy furfangos ügyeskedéseken álmélkodni. Innen van, hogy ő náluk a komédiázásnak minden faja és formája igen el van terjedve már ös idők óta, meg hogy ennek következtében a komédiások egész sajtószerepét néposztálylva szaporodtak.

A nyugati nagyvárosokban s azok közt talán leginkább Párisban, szinte jellemző tartozéka a piacoknak és vásártérnek azok a kerekék járó faházikók, vagy óriás deszkaszekerek, melyek olykor két-három szobáskából is állnak s rendes lakású szolgálnak azoknak a komédiás-családoknak, melyek bennük születnek, élnek és halnak meg s melyekkel örökké vándorolnak piacról piacra, búcsúról búcsúra, vagy épen városról városra.

A polgárosult világunk ezen nomádjai különösen nagy számmal élnek Párisban, hol tavasztól ősz végéig a város belső részeiben, télen át pedig a kültereken szoktak tanyázni, s ez nem annyira az ő tetszésüktől, mint sokkal inkább a rájuk vonatkozó városi szabályrendeletüktől függ. De akárhol üssék is föl sátorukat, s bármennyire pártolja is őket a mutatványaikban gyönyörködő közönség, mindennél meglátszik rajtuk, hogy a társadalomból meglehetősen ki vannak zárva, sőt ha valamelyikük meggazdagodik, az is megtagadja őket s mennél távolabbra siet menekülni közülök.

Ez a kizárólagos természetű cigány-élet mintegy önként hozza magával, hogy a komédiás-családok igen szaporak. Mindenik székérlakás tele van gyermekkel. De ez a családöt épen nem búsítja. Sőt mennél több a gyermeke, annál biztosabban számít a megvagyonosodásra, mert mihelyt a gyermekeit is «főléptetheti», mindjárt menekülhet a különböző szerepekre szerződötett idegen társaktól, s akkor aztán az egész család keresménye a közös erszényben marad, mert önként értendő, hogy a komédiás a gyermekeit is a maga mesterségére tanítja már kisdéd koruktól kezdve.

A komédiás-családok apró gyermekei úgy nagy számuknál, valamint vásottáguknál fogva olykor egész csapásai az időszakonként meg szállott piacoknak, vagy tereknek. Ott rajzanak s pajkoskodnak naphosszat mindennél, a hol egy kis üres helyet találhatnak. Hisz az ő világuk az utca! Hova is mehetnének egyebüvé!

Ezek a csivalgó apró vadak ezeltől három évvel magukra vonták a figyelmét egy jó lelkű hölgynek, Bonnefois kisasszonynak, még pedig nem is az utczán, hanem — a színházban. Ez a kisasszony ugyanis nővére egyik kisebb színház igazgatójának, ki koronként a keze ügyébe eső komédiás-gyermekeket szokta alkalmazni színpadján esőcseléknek vagy egyéb fellélenek. Bonnefois kisasszony tapasztalván, mennyire el vannak hanyagolva e gyermekek nevelés és oktatás dolgában, megszánta őket s elhatározta, hogy valami iskolai oktatásban fogja őket részesíteni. Azonban valamely rendes iskolába nem irathatta be az apró nomádokat, mert szülők legfőkébb két hétiig tanyáznak egy helyen, azután odább, esetleg ilyen messzire költöznek addigi tanyájukról. Ezért abban állapotott meg, hogy külön iskolát létesít a számukra.

Ehhez azonban pénz kellett, a kisasszony pedig nem gazdag. Így gyűjtésre gondolt. Az első kis összeget úgy teremtette elő, hogy a bátyjával egy külön előadást tartatott a tervezett iskola javára. Bonnefois igazgató készséggel teljesítette hűga kívánságát. A Passiót mutatta be közönségének előképeken. Az előre ügyesen hirdetéssel figyelmet és részvétet keltett az emberbarátokban, kik ez előadás jövedelmét önkéntes adományokkal csakhamar olyan csinos kis összeggé szaporították, hogy Bonnefois kisasszony csakugyan föllálíthatta s megnyithatta az első iskolát, mely a nomád élethez alkalmazva, egy hordozható ponyvasátorból állott, s időről-időre oda költözött, a hol legtöbb komédiás-nép tanyázott.

A hevenyészett iskola a dolog természeténél fogva csak a legszükségesebb felszerelésre szorítkozott. Egy egyszerű s könnyű favázat alkottak, azt beborították egy nagy, zöld ponyvával s készen volt a tanuló-szoba, melynek hossza 5, szélessége 3 méter. A sátornak se ajtaja, se ablaka; az egyik sarkán fölemelhető a ponyva: az a bejárat; a világosságot pedig úgy kapja, hogy a tető és az oldal ponyvája közt több helyütt nyílást hagynak, elegendőt arra, hogy bent jól lehessen olvasni, írni. A sátornak fölszedhető deszka padlózata van, melyen két hosszú asztal áll, elég helyet adva 25—30 gyermeknek. Az asztalra helyenként tintatartók vannak beekelve. A sátor egyik oldalán egy nagy fekete tábla es egy fali-térkép függ; az egyik sarokban pedig egy záros szekrény áll; tanulás után abba rakják a gyermekek az író füzeteket és könyveiket. A tanulás tárgyai a legszükségesebb elemi ismeretek: olvasás, írás, számolás, vallás, egy kis föld-és természetrajz, meg egy kis történelem. A tanulók 8—14 év közötti korúak; sem nemek, sem osztályok szerinti elkülönzés nincs köztük. A tanítás nem a szabályos országos tantervhez, hanem a szükséghez alkalmazkodik; épen ezért az egész oktatás inkább családias, mint igazi iskolai természetű. Csupán az órák száma van megszabva. Naponként négy órában, t. i. délelőtt 8—10-ig s délután 2—4-ig tanulnak a gyermekek, mert a többi időt szülei mesterségének eltanulására s gyakorlására kell fordítaniok.

Az első sátor-iskola munkásságának a sikere megszorította a pártfogókat is. Részint emberbarátok, részint jobb sorsra jutottak voltak komédiások olyan szép adományokkal járultak az ügy támogatásához, hogy ma már két ilyen iskola működik Párisban: egyik bent a városban, másik a kültereken, s az igazgató Bonnefois kisasszonynyal együtt már három tanítónő foglalkozik bennök, még pedig rendes fizetéssel. Ezek a tanítónők maguk is az ilyen vásári mutatványosok családjából kerültek ki. A tanítás menetele úgy van megállapítva, hogy egyik iskola bármikor átveheti a másikat a növendékeiket, a mire annál nagyobb szükség van, mivel a komédiás családok folyvást vándorolnak a külterekről a városba és viszont.

Mint hogy azonban a sátor-iskolák csak tavasztól ősz végéig használhatók: télelre rendszeresen valami használaton kivül, de fűthető bódét bérelnek ki iskolahelyiségül; így a tanítás télen sem szünetel; sőt a szegény gyermekek telén még jobban szeretnek iskolába menni, mert a tanulás ideje alatt jó meleg helyen lehetnek.

A múlt nyáron egy újságíró meglátogatta az egyik sátor-iskolát s végighallgatván egy leckeórát, a tanítás végeztével szóba állt a gyermekekkel s tudakozódott a családi állapotaik felől. A csacska sereg készséggel és gyermeki

őszinteséggel felelt az újságíró kérdéseire, melyek nyomán ilyen párbeszédet jegyzett föl:

— «Kis fiam, mivel foglalkozik édes apád?»

— «Az én apám viaszbabókat mutogat!»

— «Hát a tied? — kérde a többiekől sorra.»

— «Az én apámnak igen szép panorámája van.»

— «Az én mamám ördög-motolán forgattatja a gyermekeket.»

— «Az én apám olyan bányászokat mutogat, a kik 150 méternyi mélységben dolgoznak a föld alatt.»

— «Az én apám a híres fa-ember.»

— «Fa-ember? — kérde az újságíró bámulva. Hogy lehet ez?»

— «Hát úgy, té'súr, hogy vadember; üveget rág, petróleumot iszik rá és tüzet nyeldes utána, és még sem árt neki.»

— «Az én szüleimnek, té'súr, igen szép cigarkusza van. Megbámulná, ha látná, mit mindent csinál Courson úr a körhintán, a trapézen, meg mindenfélen. Csuda-ember az a Courson úr. Tornanár volt régebben a városnál; de aztán mi hozzánk jött, hogy a közönséget mulattassa.»

— «Hát te mulattattad-e már a közönséget?»

— «Hogyne, té'súr? Én már magam keresem a kenyeremet. Még igen kicsiny voltam, mikor kötélen kezdtem járni. Most már szaladok is egy szál kötélén.»

— «Vannak-e testvéreid?»

— «Van egy unokatestvérem, té'súr; ez itt ni! Kemény gyerek, úgy-e? De még kicsiny; még nem is szerepel.»

Érdekes, hogy e komédiás-nép közt sok a cigány. A többi nem igen szereti őket; bajos velök megérni; de nincs mód megszabadulniok tőlük. Az iskolában a cigánygyerekeket is csak úgy tanítják tehát, mint a többi.

Iskolakerülő ritkán akad; különösen szombaton el nem maradna egy gyermek sem, mert akkor van a heti jutalomosztás. Bonnefois kisasszony, ki igen nagy tekintélyt tud tartani még a szülék előtt is, komoly ünneppességgel tüzdeli föl a rendetlen öltözött, nem ritkán rongyos gyermekek mellére az apró kereszteteket, a szorgalom és jó viselet jelvényeit, melyekkel azok diadalmasan nyargalnak haza szülei sátorába, vagy szekérházába. Van öröm a jutalmazottak közt, s van pironkodás és kesergés azoknál, a kik a jutalomra nem szereztek elég érdemet.

Az intézmény még most is csak kezdetlegesnek mondható ugyan, de jótékony hatása már is igen meglátszik azokon a szegény gyermekeken, a kik ennek előtte félvadakként csavarogtak és rakoncátlanokdakt az utcákon, nagy bosszúságára a járó-kelőknek és különösen a kofáknak, kiktől ritka ügyességgel tudnak elcsélni hol gyümölcsfélét, hol egyebet.

Bonnefois kisasszony, a nemes lelkű alapító, már is köztiszteletet vívott ki vállalatával a komolyabb körök előtt is. Mindenki elismeri, hogy jót cselekszik és hogy jó cselekedetét jó helyen alkalmazza.

K. P.

A CENZOR ÚR.

Orosz életkép. — Tolsztoj L. után oroszról S. V.

Oroszországban a rendőrmester után a hóhérra, azután pedig a cenzorra szokás gondolni. S ez nem is helytelen, sőt a körülmények figyelembe vételével nagyon természetesen mondható. A rendőrmester s a hóhér a testet, a cenzor pedig a lelket őrzi meg. Ezáltal a cenzorral kívánunk foglalkozni.

Részemről a cenzorok intézményét a lehető legnagyobb pazarlással tartom. «Hogyan? — kérdi ön — hiszen a sajtószabadság...» — Bosszón meg, ha ellenvetését félbeszakítom — Ön tehát azt akarta mondani, hogy a sajtóra,

értem a könyv és újságsajtóra mégis csak a cenzornak kell ügyelnie?

On téved; állítomam a Kolumbus tojásának ezerszer megbeszélte és agyon irt ügyével majdnem ugyanazonos. Mondja csak, uram, tud-e magának oly örült orosz embert gondolni, ki még akkor is, ha a cenzorát hírből sem ismerne, tulajdon fejének rovására és veszélyeztetésére valamit írni merne, miből a felső vagy legfelsőbb fogalmak szerint forradalmi, esetleg nihilisztikus eszmékre lehetne következtetni? Tegyük fel azt az esetet, hogy valaki öngyilkossági szándékából csakugyan ilyesmire vállalkoznék. A hirlapi cikkek — mondjuk reggeli hét órákor — a rendőrmester kezébe kezül. Tíz perccel hét után húsz titkos rendőr a cikket írja ellen kiadott elfogatási parancs végrehajtására indul. Nyolc órákor — esetleg még valamivel előbb — a szerencsétlen áldozat már a Szent-Pál-erőd egyik földalatti cellájában ül, honnan egy vagy két év múlva csak azért kerül ismét napvilágra, hogy a haditörvényszék tanácstermében tartott rövid kihallgatás után, mint 15—20 évi kényszermunkára elítélt ráz ismét földalatti börtönébe jusson. Innen aztán számos, soha nem látott bajtársakkal, kik vele együtt ötven fontos rabláncokat viselnek, Sachalinba vagy valamely más szibériai ólombányába kerül.

— «Nos, mit akar ebből következtetni?»

Egyszerűen azt, hogy ily körülmények közt senki sem léven hajlandó írni, cenzorra sincsen szükség. Már pedig mindezek dacára a cenzorok kollégiuma Szent-Pétervártól 273 egyenből áll, kik évenként fizetés, lakbér, segélyezések s egyéb javadalmazások czimén kerek számmal 900 ezer ezüst rubelt kapnak az állampénztárból, vagyis oly összeget, melyen jelenleg 1800 falusi tanítót lehetne eltartani.

Tudtommal az egész orosz birodalomban 4680 cenzor működik. Ezek tulnyomó része az orosz nyelven kívül más nyelvet nem tud és oly sablonos munkát végez, melyhez tudományos képzettség nem kell. A miről a napi lapokban írni nem szabad, arról nyomtatott rovatok adnak neki felvilágosítást. Egy ilyen állandó rovat az uralkodó családra vonatkozik, melynek egyes tagjairól legfeljebb csak azt lehet írni, hogy például: «Ő császári fensége N. N. nagyherceg tegnap délután a Million-káján végig kocsiakázi méltóztatott» — vagy pedig: «Ő császári fensége N. N. nagyherceg a múlt hét végén fogfájásban szenvedett.» stb.

A külföldi politika eseményeiről közölhető híreket a napilapok egyenesen a sajtóhatóság-tól kapják, ezeket tehát a cenzor meg sem nyírálja, még pedig azon egyszerű okból, mivel a felelősség terhe kizárólag az említett hatóságot illeti.

Vezércikket, vidéki levelezők jelentéseit, vagy hirlapi polemiákat az orosz napisajtó nem ismer. A kormány politikájának azon részét ismertető közlemények, melyek arra valók, hogy a világot tétura vezessék, — a mi különben mai napság már csak nagyon ritkán szokott sikerülni, — egyenesen a birodalmi kancellár irodájából adnak ki. Marad tehát a szépirodalmi, esetleg még a közgazdasági ügyeket tárgyaló rovat. Ezek szövege hétről-hétre előre készülvén, áttekintés végett a cenzornak már jó eleve benyújtandó. A hirdetéseket illetőleg egy külön szabályzat készült, mely szerint számokkal vagy betűjelekkel irt hirdetmények semmi szín alatt, egyéb üzenetek vagy tudakozások pedig csak az illető városrészt a rendőrmestere által kifogástalannak mondott egyenektől vételnek fel.

Nem sokkal lényegtelenebb a cenzor működése a könyvkiadás dolgában. A tudományok valamely ágáról értekező könyvek kéziratát első sorban a császári tudományos akadémiának illető szakosztálya veszi bírálat alá, s miután a felelősség terhe mindig az első bírálót illeti, a cenzornak legfeljebb még csak arra kell ügyelnie, hogy a könyvbe — esetleg a nyomdában — toldások, vagy változások ne jussanak, a miért aztán a kiadó nyomdát vennék elő.

Mindezekből úgy hiszem eléggé érthetőn bebizonyult, hogy nálunk cenzorokra szükség kiegészítő részét képezi és nélkülözhetetlenségét féltékenyen őrzi.

Kinek nem jutna eszébe ilyenkor Kseng-Tsu kínai császár udvari bolondja, kitől valamely

főpap ezt találta kérdezni, hogy tulajdonképen miért van a világon. Az udvari bolond, kikévesél előbb a császár asztalánál jól lakott volt, hasát veregetve azt felelte: «engem ne kérdezz, hanem ezt a telhetetlen zsákot, mert ezt holnap ismét meg kell tölteni, különben eldülök».

Nincsen oly hivatal, melynek szükséges voltát első sorban a gyomor zsarnoksága nem igazolhatja.

A NEW-YORK-PALOTA ÉS KÁVÉHÁZA.

Nincsen város Európában, mely olyan rohamosan épülne, mint Budapest. Az utolsó évtized alatt egész városrészek átalakultak és addig elhagyott területeken s utcákon palotasorok emelkedtek. Az Andrássy-út teljesen be van fejezve s a városatámszó hatalmas körúton is alig van már egy-két üres telek. Az építési kedv nem hogy lohadna, hanem évről-évre fokozódik. Szinte gombamódra nőnek az óriási házak és középületek, újabb meg újabb díszei fővárosunknak. Örvedetes jelenség, hogy most már nem csupán emeletes bérkaszárnákat építenek, hanem a házaknak külső és belső elrendezésében művészességre és eszira is törekednek.

A nagy körúton egymást érik a stilszerű paloták, a melyeknek gazdag változatossága meglepi az idegeneket.

E fényes ház-sor köréből is magasan kiválik a New-York életbiztosító társaság palotája, mely a Kerepesi-út közelében az Erzsébet-körúton van, ide néz a főhomlokzata, míg másik két homlokzata meg egy-egy mellék-utcára nyílik. Ez a palota hatalmas főhomlokzatával, művészi szerkesztésű sugár tornyával, előkelően válik ki a környező épületesoportból. Magas oromzata uralkodik a körúton és tornya ellátszik a főváros legtávolabbi részeibe is.

Ez a palota az amerikai biztosító-társaság magyarországi vezérigazgatójának, dr. Arányi Miksának a kezdeményezésére épült, a ki e palota építése által igazán művészi nevezetességgel gyarapította Budapest látványait.

A társaság szerencsés volt abban, hogy az építésre Hauszmann Alajos műegyetemi tanárt, az ismert kiváló műépítész nyerte meg, a kinek alkotó tehetségét több nevezetes középület hirdeti a fővárosban, s a ki ez idő szerint az új budai királyi palotát is építi.

A New-York-palota külsején épen úgy, mint belsején az olasz renaissance támaszkodó barokk-stílus nyert kifejezést. A palota fő homlokzata nyílásainak arányos elosztásával, hatalmas portáléjával, oszlopaival, két oldalú végződésével s könnyed tornyával a külső architektúrának legszebb része. A torony távol áll a templomszerűségtől s megfelel abbéli rendeltetésének, hogy az épületet a környezetből kiemelje. Nagyon elősegíti a monumentális hatást a körüli homlokzat teljes körborítása és figurális része a bőséget és takarékoságot ábrázoló két női alak, a négy hatalmas atlant, a sarok koronázó csoportja, mely valamennyi *Senyey* Károly szobrász alkotása.

Ehhez a fő középrészhez igen szépen olvad a

díszes sarok rész, mely alatt egyszerű és erőteljes s. föntebb könnyed, alakokkal koronázott oszlopos architektúrába fejlődik.

A díszes külső részzel a legteljesebb összhangzatban van az épület belseje s az árkádfolyosóval kiképzett földvár, mely ugy van megoldva, hogy az összes helyiségek jó világítást nyernek.

E mellett az épület berendezésénél tekintettel voltak a modern kényelem minden követelményére. Az emeletre felhúzó gépeken lehet jutni. A lépcsők szélesek és szelid emelkedésűek. A toronynak praktikus rendeltetése az, hogy a benne elhelyezett viztartóba szivattyuzott víz ereje a felhúzó gépek működtetésére szolgáljon. Külön viztartó készülék van a negyedik emeletnek vízzel való ellátására.

A palotának első emeletén van a biztosító-társaság hivatalos helyisége és e fölött a második

A NEW-YORK BIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG PALOTÁJA AZ ERZSÉBET-KÖRÚTON.

emeleten az «Otthon» írók és hírlapírók körének helyisége.

A legpompásabb része azonban a palotának a New-York-kávéház, a mely olyan pazar fényű van berendezve, hogy párját ritkítja az egész kontinensen. Ez a kávéházi helyiség művészi berendezésével a II. Lajos bajor király tündéri palotáira emlékeztet. Csupa márvány, kő, bronz, selyem, bársony és művészi alkotás benne minden, úgy, hogy maga a helyiség nevezetes műremek számba megy.

A kávéház, jóllehet a földszintet foglalja el, voltaképpen négy emeletre van osztva. A mély pincében van a vendéglő, a melyből lépcső vezet a mélyített tekéző-terembe és a külön szobákhoz a középső termet képezi a kávéház, a melynek újabb emeletét alkotják a játszó-termek. A berendezés minden tekintetben eredeti és művészi jellegű. A kávéház belső architektúrája stilszerű, de az egyes díszítő motívumok inte-

rieur jellegűknél fogva szabadabbak a külsőknél.

A mérték azonban meg van tartva, mert a hatást emeli az alkalmazott nemes anyag: a bronz és a márvány. Különösen szépek a bronzkeretek és átmenetek, melyek a pilléreket díszítik és a finom ízléssel alkalmazott márvány és tükörfelületeket befoglalják. Igen eredetiek a bronzból öntött hármas nyílású portálék, melyeknek csavart oszlopai rendkívül művészi hatásúak.

A belső színezés lehetőleg diskkrét, világos és szép keretét képezi a pompás mennyezet-festményeknek, a melyek *Mannheimer* Gusztáv és *Eisenhut* Ferenc festőművészek alkotásai. Összesen hét nagy, 14 négyzetméteres falfestmény díszíti a mennyezetet. A művek dekoratív hatása kifogástalan s kompozíciójukban is sok ötlet van. Legsikerültebb a kávéház belső

csarnoka fölött elhelyezett két falfestmény a vidám zene és a szerelem allegóriája. A többi kép közül egyikén bachansnók, másikon inceszkedő faunok láthatók, réten báránnyokkal játszó gyermekek a gondatlanságot és jókedvet jelképezik, egy géniusz alakú lenge ruhás nő pedig Newyorkiát, mint a művészetek barátját ábrázolja. A sok tarkaság mellett feltűnő egy holdvilágos kompozíció a báránnyallegorikákkal repülő gyermekrajjal és egy előtérben alvó nővel, a ki az álom személyesítője.

Ezeket a falfestményeket szépen egészítik ki a női termekben a gyönyörű kézimunkával készített himzett selem mezők.

Az egész helyiséget 21 villamos ivlámpa és 850 izzó lámpa világítja be és árasztja el nappali fényűvel. A világító testek szinte beleolvadnak az architektúrába, melyet majd hosszúra, majd lánc vagy csillárok alakjában egyszerűen díszítenek. A nemes anyagok alkalmazásában odáig mentek, hogy még a padozatot is márványból csinálták. Negyed millióba került ennek a kávéháznak a berendezése, mely nem csupán szórakoztató helyiségül szolgál, hanem előmozdítja a művészi ízlés fejlődését.

A kávéházat a múlt hó 23-án nyitotta meg az ismert kávé, egy meghívottakból álló nagyobb társaságnak mutatva be a páratlan fényű helyiségeket. E megnyitási ünnepségen előkelő közönség vett részt, közte az irodalom, művészet és a közélet számos ki-tünősége. A diszlakomán elhangzott köszöntők egyaránt ünnepelték *Arányi* Miksát, a New-York igazgatóját és *Hauszmann* Alajos műegyetemi tanárt, a kik ilyen fényes műalkotással ajándékozták meg a fővárosunkat.

A magyar iparnak és művészetnek dícsősége ez a palota és kávéház, melynek legkisebb anyaga, díszítésének s felszerelésének minden része Magyarországból került ki, s magyar kezek munkája. A nevezetes palota főhomlokzatát, illetőleg belsejét képeinken is bemutatjuk. Ez a fényes látványosság kétség-telenül állandó vonzó erőt fog gyakorolni nem csupán a fővárosi közönségre, hanem vidékiekre és külföldiekre egyaránt.

KÉPEK A FELKELŐ NAP ORSZÁGÁBÓL

Naplótüredékek.

(Folytatás.)

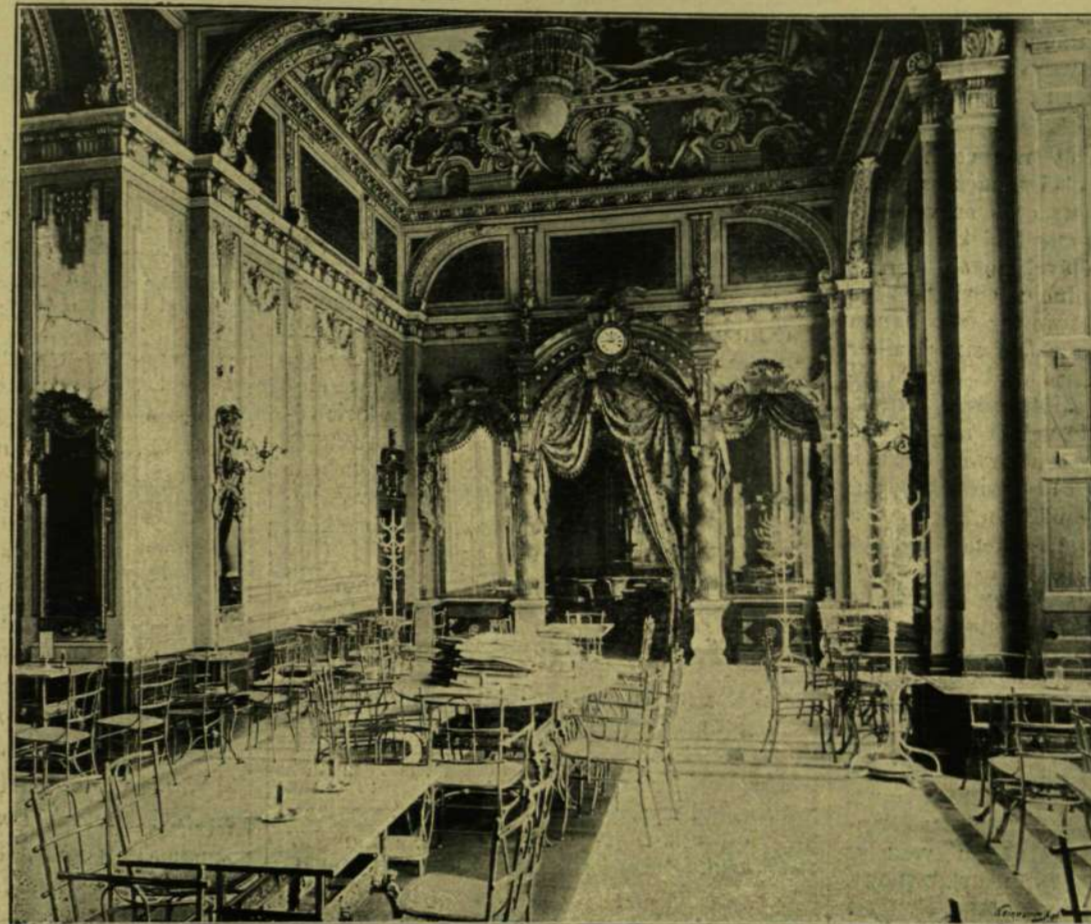
Írta *Reményi Ferenc* ca. és kir. sorhajó-zászlós.

Tokio, Nipon fővárosa.

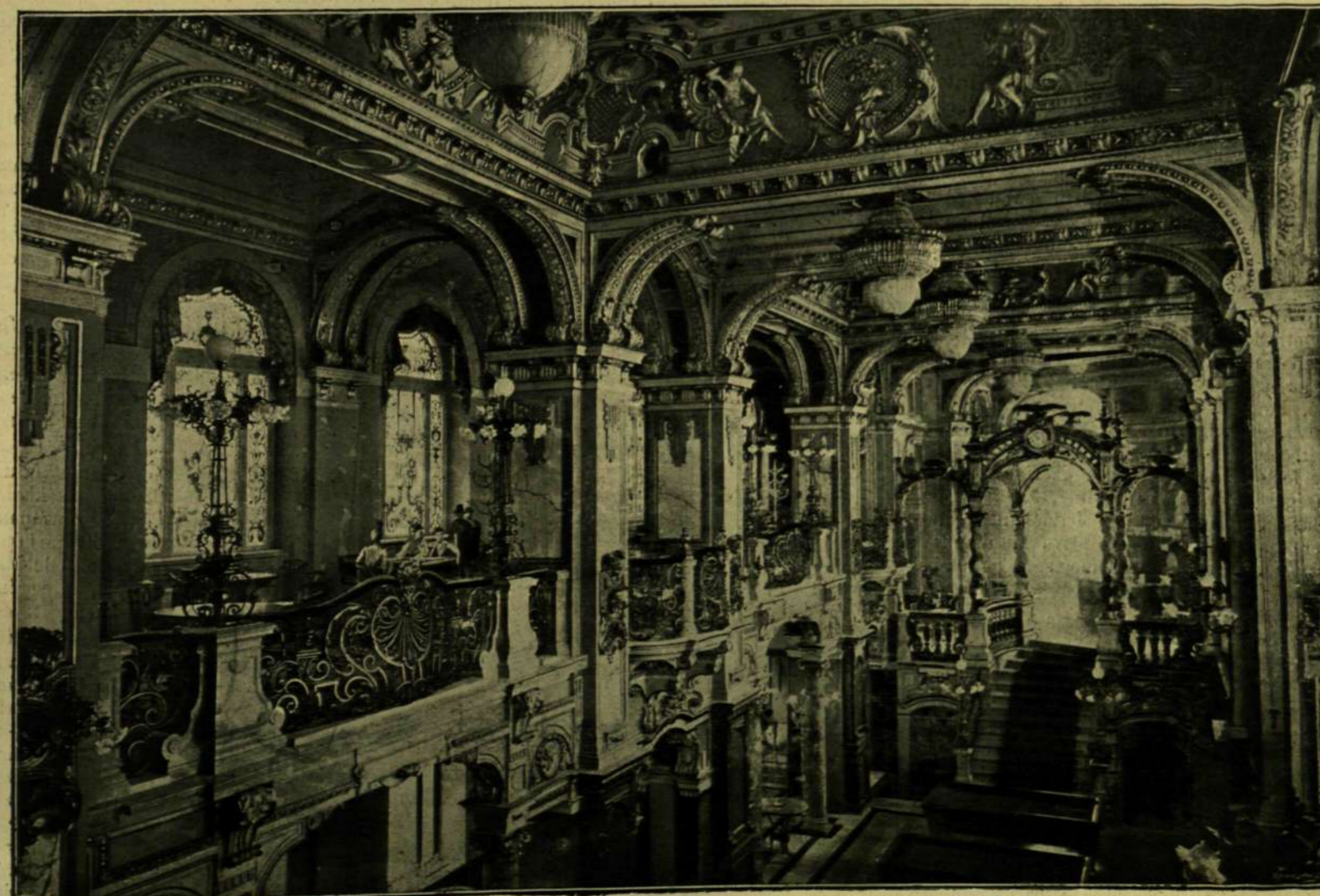
A látottak után *Szengakudsi*-t kívántam még megtekinteni; félreeső templomocskája, melyet azonban az egész országban mindenki ismer, mert ehhez fűződik az aligmult zordon, de hősiességű egyik legvéresebb tragédiája. A hősök, kik abban szerepeltek: «a negyvenhét ronin», a templom sírkertjében vannak eltemetve. Századok óta porladnak ott testeik, de emléktük még mindig él és élni fog örökké. Ha egy színházban a «Csinsingurát» (alattvalói hűség) adják, mely a 47 ronin történetét eleveníti föl a színpadon, tömve van a nézőtér. És ha elérkeznek a hősök emlékének szentelt ünnepnapok, a nép apraja-nagyja a Szengakudsi templom temetőjébe vándorol, hogy megemlékezve azokról, a kik hősi halállal multak ki ősi erényért; szentelt méceseket égetve röjják le a kegyelet adóját.

A 47 ronin története a Genroku-korszak* 14-ik évében (1701-ben.)

* A japán történelem nem egy bizonyos kiinduló ponttal kezdve folytatódóan számítja a lefolyt éveket, mint a keresztény népek, hanem korszakokra osztja a múltat, melyek különböző hosszúak. Minden korszakban előlrol kezdődik az évek számítása. A mostani korszak neve *Meidzi*; számítatik 1868, a mikéző hatalmának restaurációja óta.

A NEW-YORK BIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG PALOTÁJA. Részlet a kávéházból Eisenhut és Mannheimer mennyezeti festményeivel.

A NEW-YORK BIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG PALOTÁJA. — A kávéház erkélyei.

történt, hogy a császári udvar egy követet volt küldendő Jeddóba, a sogún udvarához. Két daimió; *Takumi no Kámi* és *Káméi Száma* lón megbízva a magas küldöttek illendő fogadásával és megvendégelésével, és hogy az ily alkalmakra megszabott szövevényes szertartás valamely pontja ellen ne vétessenek, egy magas sogúni hivatalnok, *Kotszuké no Szuké* utasítást kapott, hogy őket előbb kellőképen előkészítse.

A két daimió tehát naponta a kastélyba ment, hogy az oktatásban részesüljenek. *Kotszuké no Szuké* kapzsi ember volt; az ajándékok melyekkel tanítványai neki kedveskedtek, nem elégték ki. E miatti bosszankodásában sértő módon érez-

teté velük felsőbbiségét, mint az udvari szokásokban jártas ember, és minden alkalmat felhasználta, hogy őket nevetéssékké tegye.

A heves vérű *Káméi Száma* e sértő bánásmódot nem tudta elviselni. Egy este tehát egybehitta alattvalóit és ünnepélyesen kijelenté előttük, hogy a legközelebbi sérelemért karddal fogja magát *Kotszukén* megfosztani tudja ugyan, hogy ily véres tettel a sogúni kastély falai között nemcsak saját életét játsza el, hanem családját is koldúsbokra juttatja és alattvalóit is földönfutókká teszi, de mint daimió, nem térheti tovább a folytonos megaláztatást.

Káméi Száma tanácsosai között volt egy bölcs ember, a ki hallván ura megváltozhatatlan szán-

dékát, törte a fejét, hogy miképen hátrithatná el a mindnyájuk romlását. Ismervén *Kotszuké* kapzsiságát, erre építette fel tervét. Még aznap este gazdag ajándékokat küldött neki és lovagjainak ura nevében. Ettől kezdve *Kotszuké* olyudvarianisan viselte magát *Káméi Száma* iránt, hogy az csakhamar lettett öldöklő szándékáról. Annál sértőbb lett *Kotszuké* magaviselete *Takumino Kémi* iránt, a ki feljebbvalója iránti tiszteletből eleintén türtözteté magát. *Kotszuké* elbizakodását csak növelte a daimió e türelmetessége. «Nézd csak, *Takumi no Kámi*, — mondá gőgösen, — «harisnyám szalagjai eloldódtak, légy oly jó, kösd meg!» *Takumi*, bár égve a szégyentől, engedelmeskedett. Erre *Kotszuké* így szólt: «Mily ügyetlen vagy! Még csak egy harisnyát sem tudsz rendesen megkötni! Mindenki láthatja, hogy te csak vidéki paraszt

vagy, a kinek fogalma sincs a jeddói szokásról. S nevére elment. Ez lángra lobbant a tüzet. «Megállj uram!» ordította Takumi dültől reszkette. — «Nos, mi a baj?» kérde amaz visszafordulva. E pillanatban Takumi kardjával Kotszuke fejéhez vágott, de rozslú találván, csak sebet ejtett rajta. Mikor még egy vágást intézett sértője ellen, berontott a palotaörség és megkötözték a dühös daimiót. Kotszuke no Szuké elmentek.

A törvényszék összeült és kimondá az ítéletet: Takumi no Kámi, nem tekintvén a kastély méltóságát, annak falai között gyilkos szándékkal támadott meg egy embert. E bűnért a törvény szerint hara-kiri-vel* vessen véget életének.

Takumi no Kámi egy daimióhoz méltón végé magán a hara-kirit. Kastélya, vagyona, földjei elkoboztattak, neve eltöröltetett, hűbéresei rónokká lettek.

Az utóbbiak között volt negyvenhét hű ember, a kik az elhunyt első tanácsosa, Oisi Kuranoszuké, vezetése alatt erős szövetséget kötöttek, hogy uruk halálát meg fogják bosszulni. «Atyád vagy urad megölőjével ne élj ugyanazon ég alatt!» így szól Konfucius egyik tana, és e tanok oly mély gyökeret vertek volt Japán népének lelkében, hogy még Jezus is, mikor híres száz törvényével harmadfél száz évre szóló szilárd szervezetet adott az államnak, tekintetbe vette azokat. Ha valaki meg akarja magát bosszulni, köteles ezt a törvényszéknek bejelenteni; az év és hónap szerint megállapítja könyveiben az időpontot, a meddig a bosszú végrehajtandó. A ki e bejelentést elmulasztja, az törvénysértést követ el és vétkeinek nyilvánítandó; megbüntetésé, vagy felmentése tettének körülményeitől függ. A böles törvényhozó tehát, látszólag elismerve a vérbosszú jogosságát, a bejelentés kötelezővé tételével oly eszközt adott a kormány kezébe, melylyel tettség szerint meggátolhatott minden vérengzést.

Ha a 47 rónin tehát a kormánynak tudára adta volna szándékát, büntetlen maradt volna. De jól tudták, hogy ez esetben hatalmas ellenfelüknek módjában állott volna, a veszélyt magától elhárítani. Ők pedig vért akartak véreért. Ezért, bár tudták, hogy merényletükkel életüket eljátszák, titokban tarták szándékukat.

Legelőbb az erős testőrségtől körvezt Kotszuke no Szuké éberségét kellett elaltatni. A szövetségesek tehát szétzörödték; fejük, Oisi Kuranoszuké, Kiotóba ment. De tudván, hogy ott is kémek környezik és minden tetteről tudomást adnak Kotszuke-nak, kiegészítő életre adta magát, hogy minden gyanút elhárítson magáról. Elcsapta hű nejét, kisdé gyermekeivel együtt és napjait dorobézzal töltte.

Történt egyszer, hogy Oisi Kuranoszuké haza térvén egy ily éjjeli tivornyából, részegségében megbotlott az utcán és fektében elaludt. Arra megegy szatszumi ember (Szatszuma egyike az ország leglovagiasabb tartományainak) és megpillantja az utcán heverőt. Nem Oisi Kuranoszuké-e ez, — kiáltja csodálkozással — «Takumi no Kámi első tanácsosa? És ez az ember a helyett, hogy megbosszulná urát, tivornyázásra és boritalra adja magát! me itt fekszik részegen az utcán! Hamurai állat! Nem vagy méltó, hogy a szamurai nevet viseld!» Ezt mondván, megrúgta a részeg rónint és arczába köpött.

Ily fortélylyal élve, végre sikerült az óvatosságot biztonságba ringatni. A többi róninok lassankint összegyűltek Jeddóban. Mesterembereknek, házalóknak öltözve kipuhatóltak Kotszuke no Szuké házát, megismerkedtek be-

* A hara-kiri vagy szepukku a japán nemesség kiváltságos öngyilkosai módja volt. Eleinte elvesztett csaták után végezték ki magukat a hősök hara-kirivel, vagy pedig általában oly esetekben, a mikor valamely becsületbeli vétés, vagy egyéb nagyobb bűn miatt a nemesség úgy vélte, hogy nem élhet tovább. Később, a Tokugávák korában, halálbüntetésnek is alkalmazták, de csak nemességé. A hara-kiri ily esetekben mindig nagy ünnepélyességgel történt, kormánykötötték és az elítélt legelőbb alattvalóinak, vagy társainak jelenlétében, igen körülmenyes szertartás szerint; az elítélt végre hasának balfelébe döfte a tört és átmetszette vele; mikor a jobb feléből kivonta, a mellette álló segéd, többnyire legjobb barátja, egy csapással levágta a fejt. A japáni nemesség többnyire rendületlenül nyugalommal végezték magukon a hara-kirit, mert már gyermekkoruk óta megbarátkoztak a halál e módjának gondolatával.

rendezésével, kitudták embereinek számát és minderről hírt adtak Oisi-nek. Mikor ez elérkezettnek vélte a bosszú idejét, titokban Kiotóból Jeddóba szökött és maga körül egyesítvén a róninokat, egy hóviharos decemberi éjjel, miután még előbb ünnepélyes torral elbúcsúztak az élettől, kivonultak sokáig előkészített tervük végrehajtására. Az ily alkalmakkor követett szokás szerint mindegyik egy okiratot hordott magánál, melyben bosszúszándékuk és annak okai világosan ki voltak fejezve; czélja ez okiratnak az volt, hogy az illető halála esetén tettének neves okai mellett tanuskodjék. A róninok körül-vették a tetket, s a szomszédokat, értésükre adván céljaikat, semlegességre kérték; ijáskok foglaltak állást a fedeleken, hogy senki se menekülhessen meg. Erre az első udvar kapuján átmásztak, a másodikon betörték és hosszú, véres harcz után legyőzték a testőrséget. Sok keresés után megtalálták Kotszuke no Szukét is, a ki félelmében elrejtőzött.

Oisi Kuranoszuké és 46 társa térdre borult előtte és homlokával a földet érintve, így szólt: «Kegyelmes úr, mi Takumi no Kámi hűbéres vitézei vagyunk. Mult évben kegyelmesség és a mi urunk között viszály esett. A mi urunk hara-kiri-re ítéltetett és családja tönkrement. Ime mi eljöttünk ez éjjel, hogy bosszút álljunk urunkért, a mint az hű alattvalók kötelessége. Kérném kegyelmességét, ismerje el szándékunk jogosságát és kegyeskedjék hara-kirit végezni magán. Én magam fogok azon szerencsében részesülni, hogy kegyelmességédek segédjeként szolgálak s illendő tisztelettel elfogadván kegyelmességédek fejt, azt engesztelő áldozatként lestem urunk sírjára.»

Ő kegyelmessége ismételt felszólítás után sem mutatván hajlandóságot e kérés teljesítésére, Oisi Kuranoszuké nem tehetett egyebet, mint hogy ugyanazon törrel, melylyel Takumi no Kámi kivégezte magát, levágta a gyáva fejt, a ki nem akart egy nemes emberhez méltón meghalni.

Erre a 47 rónin a Szengakudsi templomba vonult, hol uruk el volt temetve. Ott megmosván Kotszuke fejt egy forrásban, azt megbosszult uruk sírjára tették. A fejen kívül a véres tört és egy iratot tettek a sírra, melyben tisztelettel jelentést tesznek az elhunyt szellemének, hogy halálát megbosszulták a törvény ellenére ugyan, de kötelességükhöz hiven, és arra kéri, hogy fogadjja el a tört és vágja le még egyszer ellenfele fejt. Aláírva a 47 rónin. Azután mindegyik egy szentelt mécses égetett el a sír előtt. A mi pénz náluk volt, átadták a templom papjának, hogy lelkeikért, miután hara-kirivel kimultak, miséket olvasson. Azután följelentették magukat a kormánynál. A törvényszék hara-kiri-re ítélte mind a negyvenhét rónint; a hősök szilárd kézzel tettek eleget a törvény szigorának.

Holttesteiket kérelmükhöz képest, uruk sírja körül temettek el, a kit oly hiven szerettek. A nép, tettök hallatára, seregenként tödült sírjaikhoz. Egy ember letérdelt Oisi Kuranoszuké sírja előtt, hű imát rébegett, azután kardját testébe döfte és meghalt. Ez az ember azon szatszumi volt, a ki Kiotóban Oisit meggyalázta. Belátván akkori igaztalanságát, véget vetett életének, hogy halálával megengesztelje a sértett hős szellemét.

Ez a 47 rónin története.

A templom Takanavában fekszik, Tokió legdélibb városrészében, egy halom lejtőjén, közel a tengerparthoz. Egy öreg kannusi (sintó pap) nyitotta ki a tágas udvarra vezető kaput. Balra egy dísztelen kápolna látszott; vezetőm oda irányzta lépteit. A kápolna belsejében egy aranyozott Kanaon-alak (a kegyelem istennője) alatt több mázos szekrény volt elhelyezve. «Negyvennyolcz faragott képet tartalmaznak», mondá az őz templomőr. — «Takumi no Kámi és a 47 rónin emlékképeit.» Kiváncsán megmutatott néhányat. Mesterileg faragott faalakok, arcaik természetien befestve, ruházatuk díszesen mázolva. Némely képek öreg embereket ábrázolnak, ősz, ritkás hajjal (az egyik rónin 77 éves volt a történet idejében), mások alig 16 éves ifjonzokat. Mindegyik fel van fegyverkezve a szamuraitak kiváltságosan megillető két karddal (egy hosszabbal az ellenfél számára, egy

rövidebbel a hara-kiri-re — szükség esetében). A róninoktól maradt tárgyakat, melyeket a legkisebb öltözetfoszlánytól a megbosszult daimió szelleméhez irt okiratig ereklyéként, nagy gondnal őrizik a templomban, nem láthattam. Azokat csak kiváló alkalmakkor mutatják meg.

Azután arra a halomra mentünk fel, melynek lejtőjén a kis temető van. Az út egy forrás mellett vezetett el, mely egy bambuszligeteoske közepén fakad s egy parányi kerítéssel van bekerítve. A forrás fölött egy fatábla van, melynek felirata így szól: «Ez az a forrás, melyben a fejt megmosták. Vándor ne mosd meg benne se kezdet, se lábadat.» Tehát Kotszuke nem rötta le halálával bűnét; még a forrás is átkozott, melyben vért lemosták.

Feljebb a halmon, álmódzó fák árnyában fekszik a sírkert. A özköltségen fentartott, egyszerű, de csinos kerítés mentén sorakoznak Takumi no Kámi nagyobb síremléke és 48 kisebb sírkő. A 48-dik alatt a szatszumi ember nyugszik. Mindenik kis sírkő előtt bambuszcsövekbe dugott örökzöld növények tesznek tanúságot az utódoz kegyeletéről; egy-egy viztartócska friss vizet tartalmaz a szellem üdvözlésére; az áldozati mécses számára egy-egy hamuval telt kis kőmedence szolgál. Minden oly parányi, mintha gyermekek sírjait jeleznék, pedig nagy hősök nyugsznak alattuk.

A sógúnok pompakörnyezte nyughelyei után ez egyszerű sírkövek. És mégis, azon hatalmasokról talán nem sokára csak a történet lapjai fognak szólni, míg e hősök örökké fognak élni a nép kegyeletében.

Az «Imperial hotel» csak annyiban különbözött valamely angol gyarmat vendéglőjétől, hogy japán fiúk szolgálták fel és hogy a «wine card»-on (borjegyzék) a «Kirin beer» is szerepelt, melyet egy nagy japáni sörház gyárt, tanulságául az európai művelődés terjedésének.

A délután az Ujenő megtekintésére szántam. E nevet egy halmos emelkedés viseli, a város éjszakai részében, mely arról nevezetes, hogy sajátos gyűléke a kegyelet és a mulatság számára szentelt helyeknek. A kegyeletre hat Tokugáva családbeli sógún temploma és sírja hívja fel ott a japánt és indítja csodálkozására az idegent; a mulatságra pedig a természet, melynek szépségei iránt Japánban a szegény küli ép úgy bír érzékkel, mint a művelt főr.

Az út a vendéglőtől a város ellenkező szélén fekvő Ujenőig majd egy óráig tartott és alkalmat nyújtott arra, hogy a közbeeső, legérdekesebb városrészekkel megismerkedjem.

A ki arról ítélve, hogy Tokio Japán fővárosa, és közel 1.400.000 lakost számít, eleve olyanok képzeli e várost, mint a milyent hasonló fontosságú és lakosságú európai vagy amerikai városok nyújtanak, erősen csalódva érzi magát, midőn a valósággal szemben áll. Igaz, hogy Tokio nagy, sőt talán egyike a föld legerjedemesebb városainak, de mégsem nagyváros, legalább nyugati értelemben nem. Óriási kiterjedését már azon egy adat is jellemzi, hogy körülbelül 220.000 háza van, átlag tehát 6 lakos esik egy házra. E száraz adatból tehát egyszerűben azt is megtudjuk, hogy átlag minden család külön házban lakik, a miből szükségképen következik, hogy a házak jobbra szerény nagyságuk.

És így van ez valóban. Egy óriási falu, vég nélkül egymás után sorakozó faházikkal, melyekből csak itt-ott válik ki egy-egy európaiasán kőből épített hivatalos vagy nyilvános épület, egy-egy nehéz, görbületes tetőzettel fedett templom. A házak díszletlen külseje és egyöntetű stílusa növeli a város egyhangú jellegét.

Az építési anyag a mint már említém, tekintettel a gyakori földrengésekre általában fa és papír; a papírházak papírral bevont farácsokból állnak, Nappal, mikor e könnyed falakat félretelve tartják, az egész ház belseje — vagy legalább az utazára nyíló része — feltárla a járókelő szemei előtt, a kinek ilykép bő alkalmat nyílik a japán nép életmódjával megismerkedni. A tágasabb földszintre többnyire egy alacsony, visszahúzózó emelet van építve. Némi dísz csak a magas, szürke, gömbölyded zsindelelyel fődött tetőzetre van alkalmazva, melynek gerince csinosan ki van czifrázva.

(Folytatása következik.)

TENGERINÜL-FOGDOSÁS.

ŐSZ VÉGÉN.

Rajz. — IRTA SZIVOS BÉLA.

Elkoptak a földéről a sárguló búza-keresetek, egymás után belekerültek a cséplőgép bűgő gomrába, kopáron maradtak a tarlok, csak emitt-amott zöldül a torzok közt egy-egy folt vadmuhar, s itt-ott fejtlik néhány szál sovány tisztessé, melyen szomorúan dongva szálldogál a szorgalmas méhecske: hát ha találna még telére egy kis maradék mézet vagy virágpont? Mert bizony nem soká lehet már gyűjtögetni, hosszabbodnak az éjszakák, rövidülnek a napok, hűvös, csipős a hajnal, ködös a reggel, maros szellők kerekednek arról éjszak felől: itt az ősz!

A falevelek elkezdnek sárgulni, lassanként, egymás után hullanak az elszáradt avarra, rideg, barátságatlan szél összekotorja valamennyit, s halkán zörgetve tovább sodorja, míg valami bokor tövében, vagy árok fenekén meg nem akadnak.

A mocsárok lármás világa nagyrészt elesenedül, nem mondják már a békák: «Ung, ung, mit varrsz, mit varrsz? brekeke!» Lehúzódtak már valahova az iszapba, hűjába, vékony rajtuk az a zöld meg tarka suba. A vízi kígyó sem fittyengtet már olyan kegyesen; elment a kedve az ilyesmitől, csak úgy néha-néha csúszik ki a szárazra, összetekeredik, mint a rétes, s ott szedi magába azt az áldott napmelegét. De bizony ez is nagyon állhatatlan már ilyenkor, hamar elgyengül, elerőtlenkedik, mint az öreg

A szélkiáltók ugyan itt vannak még, ott füttöngögetnek estende a posvány-partokon, — de hát ezekre keveset lehet rendes életi vándormadárnak adni, a szélkiáltók ugyan el nem mennek, míg csak be nem fagy orruk elől a víz! Hát még a vadruca! Ez meg még csak most éli javában világát. Százával, ezrével összeverődve vigan húz este-reggel egyik tócsáról a másikra, s csak úgy örvénylik bele az a szennyes mocsárvíz, mikor nagy hápogva, csapatostól bele-vágódik. «Háp, háp!»

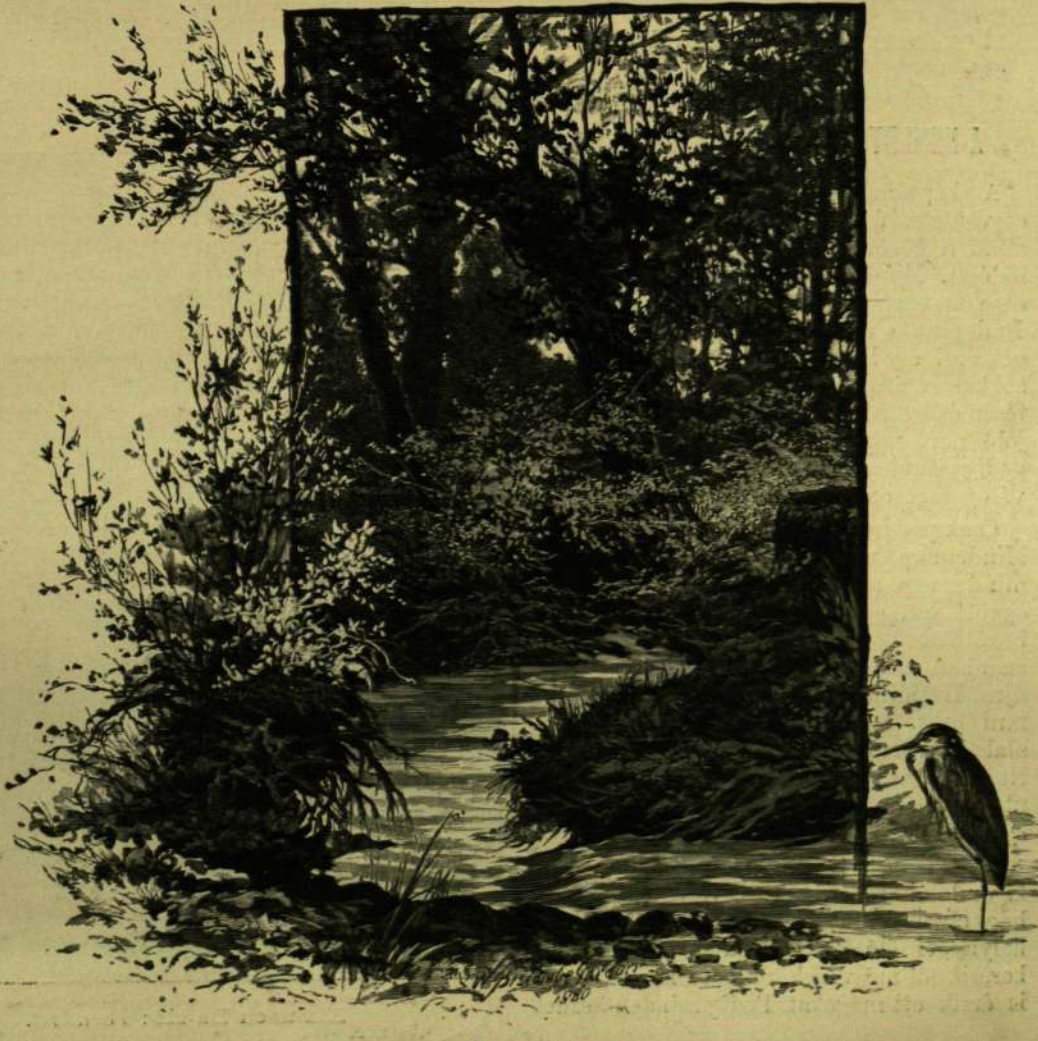
A vadlúd sem sokat törődik az idősákok változásával, bánja is ő, akár ősz van, akár mi, elég az hozzá, hogy már ilyenkor ott az a jó kövér búzavetés, gyenge, mint a saláta, sűrű, mint a kender. Hej, milyen pompásul lehet rajta legelészni!

De hozzá is lát isten igazában, ollóval sem lehetne jobban lenyírni, a hova oda csip avval az éles, kanálvégű csőrével. Csak az a kár, hogy vadász is termelt e világra. Ott leselkedik az ármányos valami rejtett gödörben s egyszer csak: puff, puff! s két-három új pajtás ott ver-gődik a szép zöld vetés közt, piros vérvél tarkára festve a ledibolt búza levélkét. A többi szörnyű lármával felkerekedik s megavarodva kavargó egy darabig össze-vissza a békanyalás levegőben: «giga, gágá!» Menjünk innen, baj van itt, gágá, gágá!» El is takarodnak mentől bamarabb, s nem sokára már csak egy hosszú, barna ék hullámszája látszik a távol ködében, meg alig-alig hallik a mindjobban elmosódó panaszos lármája: «giga, gágá!»

Ember. Akkor aztán a kígyónak sem tetszik az állapot, kibontakozik a kárikából, s esendesen oda csúszik valami zombék tövébe, gondolva: jobb lesz már magunkat telére eltenni!

A csasogó nádi veréb csiprölő kedve is elmegy. Csipröljön, a ki akar, hűvös már hozzá az idő!

A bibicsek nagy falkában összegyűlnek, ott szaladgálnak a kiszáradt szákon, csak úgy illeg-billeg bele a bőbitájuk. Holmi bogarakat keresnének, de hát az sem igen van már ilyenkor, az is elbukált földrepedésbe, gyökerek közé, moszatok alá. A bibicsek úgy elsiránkoznak rajta: «Nincs, nincs, buvik előlünk, buvik!» Azután fölkerkednek s nagy jajgatva, siránkozva egy darabig odébb szállanak. Majd csak addig szállongálnak már, míg egyszer csak rágondolják magukat, s elköltöznek valami boldogabb hazába, a hol nem ködös a reggel, nem deres az éjszaka s csapatostól dong, duruzsol mindenfelé a sok czifra bogár, a posványokban pedig csak úgy hemzseg a kövér pondró! A golya pajtások úgy is elmentek már utána!

GÉM A TÓPARTON.

ton álló fáktól, bokroktól nem bírta belőle a nyári forróság felszűrődni, hártás, szennyes színű ugyan, de azért csak víz, életető azoknak a bozótoknak, a mik neszelen pottyannál tükre hullatják száraz csermőket. Mert bizony érzik már ezek a növények is az őszt, hiába állanak az élető vízben; lassanként sárgulnak, tarkulnak, száradoznak a leveleik, s ha a szellő egymáshoz veri őket, halkán zörögve azt susogják: Ősz, enyészet, ősz, enyészet!

A vízparton a bozótos erdő enyhében, ott gubbaszkodik fellábon, nyakát szomorúan összehúzódva, egy hosszúlábú gém, s néz, néz nagy figyelemmel, mozdulatlanul; talán valami felvetődő halat, vagy zöld-booskórú békát? Vagy tán párjáról gondolkodik, azt várja valamerről? hiszen a gém már ilyenkor rendszeren elvándorol. Ha azt várod, szegény madár, akkor ugyan híjába vársz! Lelőtte már azt rég valami lesi puska, a mint épen szállott volna hozzád a másik tócsáról, nagyokat kiáltva a levegőben, hogy: «gál!»

Ne várj, szegény özvegy, ne várj, menj el oda messze, messze Afrikába, túl a tengereken, majd találsz ott magadnak megint derék, hosszú nyakú párt, a melyik épen olyan szépen tudja majd kiáltani, hogy: «gál!» Menj el, szállj el, járj szerencsével, itt az ideje, hiszen a nóta is azt mondja:

«Fütyül a szél, az idő már őszre jár,
Szébb hazába megy vigadni a madár.»

Szobonya Mihály: Tereferé.

Telegdy László: Lidi néni háza Dabason.

Neogrády Antal: Hazafelé.

A NEMZETI SZALON KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

A képzőművészek és műpártolók új egyesülete, úgy látszik, hogy megtalálta mind a közönség mind a művészek érdeklődését. Mind a kettő támogatására szükség is van, mert úgy volt képzelve, hogy Budapest, e nagy város közönsége szükségét érzi oly kiállításnak, melyből vásárlásokkal segíthet fejlett műgényei kielégítésén és lakását, szalonnát földszítheti jó és jobb nevű művészek műveivel. A művészek pedig gondoskodnak, hogy a kiállításon válogathasson is a közönség.

Csak pár hete, hogy megnyílt a kiállítás. Mindennap megvan a maga közönsége, mindennap akad vásárlója. És ma már együtt van egy másik kiállítás is, annyi a beküldött festmények száma. A kiállítást azonban csak december elején rendezik újra. Harmincz évvel azelőtt, mikor a mostani orsz. képzőművészeti társulat megalakult, s első kiállítását rendezte az akkori Nagyhid-utczában (most Deák-Ferencz-utca), mennyi napnak kellett elmúlni, míg egy vásároló jelentkezett.

A «Nemzeti Szalon» megalapítóinak és gigondolóinak az a törekvése is bevált, hogy társas érintkezést segítsenek elő. Klub-helyiségei élnek, minden nap többen keresik föl művészek, műpártolók, a kik jól is érzik ott magokat. Pedig minden kezdet

Kimnach László: Patakra.

A NEMZETI SZALON KÉPKIÁLLÍTÁSÁBÓL.

* Csermő = száraz növénytermék.

nehéz. Itt azonban megérett dologhoz csinátlák meg az alkalmat.

Már bizonyos, hogy a kiállítás helyiségeit nem sokára bővíteni kell, a közönség érdeklődése szerint. Ez a művészeknek is érdeke, kiknek Budapestben nem volt meg a piacok. Ha pedig a közönség keresi az alkalmat, hogy műbeesű festményeket és szobrokat szerezhessen, van elég festőnk és szobrászunk, kik váravárták ezt a figyelmet.

A kiállításból a multkor már több képet bemutattunk. Kiegészítjük ezeket még néhányval.

A vízfestmények, melyek nálunk csakis a legutóbbi időben találtak művelőkre, szintén elég számmal és értékesen vannak képviselve. Neogrády vadászképe: «Hazafelé», a legszebbek közül való. A művész egész sorozatot festett aquarelben tavaly, a műcsarnok kiállítására, csupa vadászjeleket, kellemes és üde tájképi berendezéssel, erdőszellel, cserjével, s az ősz sárga vagy ködös színeivel. Ezekkel a műveivel a műcsarnoknak a vízfestésre kitűzött díját is el nyerte. A «Nemzeti Szalon»ban e sorozat egy újabb darabját találjuk, hangulatos cserjést s benne hazatérő vadászokat.

Telegdy László festménye: «Lidi néni háza Dabason» egy kis falusi élet, sok jellemző tulajdonsággal. A kis szalmafedelű ház és egész környéke falusi szegénységről beszél, de jóleső, vidám kör-

nyezete, a kerítést ellepő üde zöld felfutók, az árnyas fák, e ház előtt szemelő baromfiak a kerítés ajtajában álló egészséges paraszt gyerek, vonzón egészítik ki a falusi udvarok idyllikus természetét.

Kimnach László képén is jól visszaadott vonás a falusi életből, a mint egy paraszt asszony, karján kis gyermekével a patakra tereli ki a libákat, saját nevelését és talán összes vagyonát. A szárnyasokat épen abban az élnékségekben látjuk, a mint a patakhoz érve, örvendezve gágognak, szárnyokat csattogtatják a víz előtt, mások pedig már épen készülnek belevetni magokat.

Szobonya Mihály «Tereferé»-je hűséggel festett életkép. A fiatal asszony, ki a mezőről tér haza, hátán garabóval, vállán kapával, megáll alacsony kerítésnél, hogy egy pár szót váltson a szomszédasszonnyal. Úgy látszik, szóból szó lett, a kis gyerek már elunta, vonja is haza édes anyját, a szemét is türelmetlenül dörszöli. De biz a mama meg a szomszédasszony még mindig benne van a tereferében.

EGYVELEG.

* London földalatti részei. A City egy helyén, az igen élénk utca alatt, van egy gőzvasut, azután egy nagy fővárosi csatornazsilip s ismét ez alatt, már 18^{1/2} m. mélységben a talaj alatt, egy villamos vasut, mely végül a körponti London-vonallal áll összeköttetésben és ez már 24 és fél méter mélységben van.

JUSTH ZSIGMOND.

(1863—1894.)

Az ifjabb irodalom egyik nagyreményű, szép tehetségű és sokat tanult, messze világrészekben utazott tagjának halálát jelentette közelebb a táviró a genouai tenger-öböl partjáról, Cannesból, a Riviera napsugaras vidékéről. Uri nép szokott itt összegyűlni őszt végén, ott marad egész a tavaszig, a míg máshol is fölszáradul a természet, s megnyílik azok számára, kik menekülnék a tél zordonsága elől.

Justh Zsigmond, a fiatal magyar író is ide menekült a télre, sorvasztó betegségével. Már évek óta kereste, hol találhat enyhülést. Volt Indiában, Egyiptomban, Olaszország különböző részeiben, Déli Franciaországban. Világismerete, tapasztalata bővült, fogékony kedélye megélt benyomásokkal, de a verőfény, a természet örökös üdesége, nem bírták meggyógyítani. Még alig mult harmincz éves, s meg kellett halnia.

A szépirodalomban mint elbeszélő, mint regényíró tűnt föl, s a kik figyelemmel kísérik az irodalmat, azok ismerték, sokat vártak tőle. A mit írt, meglátszott rajta, hogy érző szív, gondolkodó elme diktálta. Eredeti tehetsége azonban még küzdött, hogy megtalálja a kibontakozás útját a mély hatások alól, melyeket Páris, a nagyvilág és a magyar alföld tett rá. Megszokott figyelme egy idegen, fejlett társadalom és a szent-tornyai puszták egyszerű, de friss vérű magyarjai, falusi élete, a különböző szokások és az élet oly sokféle nyilatkozatai között. Mint író, még irodalmi tanulmányai hatása alatt állt s kivált az újabb francia regényírók, a naturalisták hatása alatt ült íróasztalához, azzal a vágygyal, hogy hasonló műveket alkotasson. Mint Zola egy családnak, a Rougeon-Macart családnak típusaiban kívánta felmutatni következetesen az emberi tévelygéseket és bűnöket, úgy Justh Zsigmond is egy regény-ciklus megírásához fogott, mely a magyar társadalom életének ferdeségeit, átalakulását különböző rétegekben tüntesse föl, bebizonyítandó, hogy minden forrong és szétfeszíteni törekszik a mesterséges korlátokat. Ezt ő «a kiválás genezisének» nevezte, és több regényben illusztrálta a bölcseleti tételt, melynek alapeszméjén meglátszik egykori tanárának, a híres Taine Hippolitnak megfigyelése, regény-alakba formálásán pedig a Rougeon-Macart. De el kell ismerni, hogy a mit e ciklusban írt Justh, gondos megfigyelés műve, s a magyar paraszt filozófiáját elbeszélés vagy regény alakjában sokszor meglepőleg látjuk nyilatkozni. Ilyen a «Puszták könyve» eleven, jellemző rajzaival. A «kiválás genezisének» első regénye a «Pénz legendája» volt, mely a felsőbb társadalmi osztályba, az ideges, sápitó ariokratia körébe visz. Következett rá e «Gányó Julcsa», egy érdekes paraszt regény, az elhunyt író legjobb műve. Hátra maradt kéziratban még a ciklusnak egy másik darabja: «Füvés», mely még kiadásra vár.

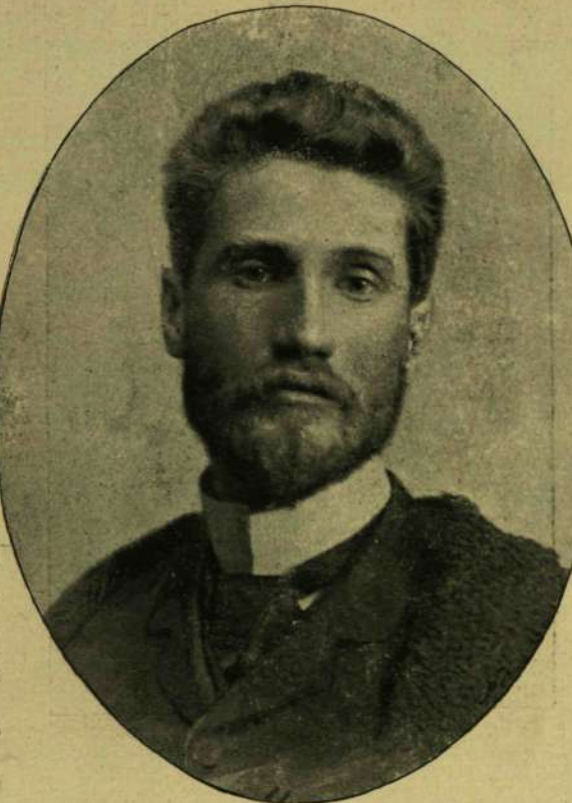
Terv szerint, nagy becsavágyal dolgozott. Esze, hajlandósága, egész természetét az irodalmi és művészi világhoz vonzotta. Írók, művészek közt érezte magát legjobban a vagyonos fiatal ember, s mint író kívánt a társadalomban állást foglalni.

«Káprázatok» című kisebb rajzaival kezdte meg irodalmi működését, egy meleg kedély, egy ötletes elme csapongásaival. Ezt követte «Páris elemei», a világváros behatásának, a hazára való visszaemlékezésnek tarka, de színeiben igen

élénk szüleménye. Majd regényei következtek; az említettek kivül még a «Delelő», ismét magyar falusi alakokkal, kik iránt nemcsak szeretettel viseltetett, de a kikhez jobban közeledett, hogy híven tükrözhesse vissza.

Justh Zsigmond 1863-ban született Szent-Tornyan. Tanulmányai egy részét Németországban és Párisban végezte. Kezdetben nemzetgazdasággal foglalkozott. A nem rég elhunyt francia tudós író, Taine, azonban szépirodalmi munkásságra buzdította, s meg is fogadta a természetnek és egész lényének megfelelő tanácsot.

De a végzetes betegség már régen emésztette. Ezért fölváltva hol Budapestben, hol Szent-Tornyan, hol külföldön tartózkodott. Indiai tartózkodásáról hosszabb uti rajzokat közölt egy napilapban. Ha itthon volt, festők és írók társaságában töltötte idejét. Ezek Szent-Tornyan is sokszor fölkeresték. Itt színházat is épített, egészen római amfiteátrum mintájára, melyben az ő parasztjai játszottak magyar népszínműveket,

JUSTH ZSIGMOND.

klasszikus drámákat. Moliere, Shakespeare, Plautus állandó műsoron voltak, s néha-napján előadták az ő alkalmi darabjait is. Az előadásokra összegyűlt rendszeren három határ apraja-nagyja; a jó falusiak előzöltek a nagy parkot s áhítattal hallgatták az előadásokat, melyeknek rendszeren táncz lett a vége.

Holttestét Cannesból a család hazaszállította, s Szent-Tornyan temették el nagy részvét mellett.

FORRONGÁSOK MADAGASZKÁRBAN.

Afrika délkeleti partjától nem messze fekszik a nagy Madagaszkár sziget, egykor a magyar Benyovszky gróf kalandjainak egyik színhelye. Nagy sziget, Új-Guinea és Borneo után a harmadik a földön; csaknem kétszer akkora, mint Magyarország, de azért nagyon ritkán lehet olvasni fölé a lapokban, mivel népe még félművelt s zárt helyzetnél fogva nem igen közeledek Európával. Most azonban ismét emlegetni kezdik, mert ez idő szerint nagy forrongás van ott a sziget fölött védnökséget követelő francziák ellen.

Tudva van, hogy már Benyovszky gróf is a francia kormány megbízásából szerepelt Madagaszkárban. A francziák régóta foglalkoznak már

azzal az eszmével, hogy ezt a nagy és gazdag szigetet meghódítsák. IV. Henrik dauphin erődöt építtetett rajta, XIII. Lajos 1642-ben a szigetet francia birtoknak nyilvánította. Azonban nagyon kis rész jutott a francziák tényleges birtokába s a miatt is többször volt háborújuk a hovákkal, Madagaszkár legértelmesebb és uralkodó nemzetiségével, kiket nem egyszer az angolok is támogattak. Legutóbb 1885-ben két évig tartó háború után elismerték a hovákat a francziák védőri jogát s 1890-ben Anglia is hozzájárult ehhez, mivel ugyanakkor Franciaország szintén belenyugodott, hogy Zanzibár sziget angol uralom alá jusszon.

Mig azonban a zanzibáriak elfogadták az angol felsőséget, a hovákat önnállóság érzete épen maradt; minden tekintetben igyekeztek a francziák hatalmát korlátozni. Az összeütközés közelebb már oly élesen nyilvánult, hogy a francia kormány legtekintélyesebb államférfiainak egyikét, Vilars marquist külön teljhatalommal küldte közéjük, egyenesen megfenyegetvén őket, hogy szükség esetén karhatalommal is érvényt fog szerezni akaratának.

A francia uralomnak legnagyobb ellensége itt a benszüllött miniszterelnök, Rainilaiarivony. Hatalmas ember ez a hováok országában. Harmincz esztendő óta jóformán ő az úr mindenek felett; polgári ügyekben ő az első, a katonaságnál ő a főhadvezér, s e mellett — ritka hivatal egy miniszterelnöknek — a királynő férje. Ily hivatal különben már a megelőző királynő idejében is viselt; még azelőtt is volt egy harmadik felesége, ki azonban nem volt királynő.

A mostani királynő III. Ranavalomanjaka 33 éves, középtermetű, sötét arcú és szelíd tekintetű nő; közel 70 éves férje és miniszterelnöke kezében valóságos báb, kit ez épen tekintélyének megőrzése végett idegeneknek és benszüllötteknek egyaránt ritkán enged látni; csak azt enged meg neki, hogy magánügyekkel foglalkozzék, melyek között legérdekesebb, hogy a jámbor királynő Párisból Duchestől százával viteti magának az új ruhákat és kalápokot, valamint mindenünne összevásároltatja a különböző új játékszereket. Minden csak pár óráig érdekli, azután újból másra vágyik; tömérdek európai ruhája daczára, melyből egy kis város összes leányainak keletyége kitelnek, örömeit hordja a nemzeti hóva-viseletet, azaz a vállra vetett gyapot vagy selyem lamba kendőt.

Egészen véve elmondhatjuk, hogy a hováok mozgalma nemzeti jellegű. A francziákat gyűlölik legjobban, mivel leginkább ezek fenyegetik függetlenségüket; de e mellett ellenséges indulattal viseltetnek általában minden idegen iránt, s ezt nem is tagadják. Önerzetüket nagyon emeli az a tudat, hogy Madagaszkár többi benszüllött népei fölött értelmiség és bátorság tekintetében nagyon előkelő helyet foglalnak el s azok nagyobb részét hatalmuk alá kerítették. Az utóbbi éveket nagyon felhasználják erjük fejlesztésére, különösen a hadsereget angol katonatisztek közreműködésével jól kiképezték s nagyon átalakították.

Nem lehetetlen tehát, hogy közelebb annyira feszültté lesz a francziák és hováok viszonya, hogy a háborút sem kerülhetik el; ebben az esetben pedig Ranavalomanjaka királynőnek és a nagyon tevékeny öreg miniszterelnöknek igen fontos szerepe lesz.

Megjegyezzük alkalmilag, hogy Madagaszkár sziget fő nevezetessége nem történelmi, hanem természetrajzi. Mind a növények, mind az állatok igen sajátosok ebben az országban; legkevésbé sem hasonlók a közel fekvő afrikaiakhoz; az Asia déli részén levő Szunda-szigetekével már közelebbi rokonságban vannak. Ezért a tudósok azt állítják, hogy Madagaszkár s az említett szigetek egy, az Indiai óceánban elhelyezett világrész maradványai, melyet a rajtuk élő sajátos fémajmokról «Lamuria»-nak szoktak nevezni. Maguk a hovák sem négernek, hanem inkább a malaj törzssel rokonok, a mi ősi eredetükre nézve is bizonyíték, mert már a nagy kontinens elsüllyedése előtt élhettek Madagaszkárban. Minden esetre kiváló faj, eszes és vitéz, de magán erkölcsi életük nem valami példás; a ke-

reszténység is csak külsőleg elfogadott vallás náluk.

Madagaszkár földje általában hegyes-völgyes annyira, hogy csupán hágókon és ereszkedőkön jár benne az ember mindenfelé. Csinált utak sehol sem találhatók, csak ösvények hálózata ágazik szét az egész szigeten; de még ezek is annyira kezdetlegesek, hogy leginkább csak gyalog járhatók; sok helyt sem ló, sem öszvér, sőt számár sem használható rajtuk. Ezért úgy a személyszállítást, valamint a tehervitelt is mindenütt hordárok (burzsán-ok) végzik a lehető legegyszerűbb készülékekkel. A személyszállításra ugyanis két bambusz-rúd közepére erősített vászon ülőhelyet használnak. Ezen a vászon ülésen helyezkedik el az útas, kit aztán négy vagy több hordár visz a szerint, a milyen nehézségű. A hordárok, kik rendszeren rabzolgák, a két rúd négy végét vállakra emelik s úgy lépdelnek vezényszóra, hogy a fent ülő útast lehetőleg ne himbálgják. A terheket szintén bambusz-rúdon cipelik vagy úgy, hogy egy rúdnak a két végére erősítik arányos súlylával a málhát, a hordár pedig közepénél fogva teszi föl vállára a rudat; vagy ellenben két hordár áll össze, mikor a kettős terhet a rúd közepére kötik föl, ők pedig a rúd két végét emelik vállukra s úgy haladnak. Egy-egy hordár 20—25 kilogramnyi terhet visz s 40—50 kilométernyi utat is könnyen megtesz vele napjában, mindamelllett, hogy gyakran tart pihenőt.

Igy történik a szállítás nemcsak a belföldön, hanem a kikötőhelyekről is a belföld felé. Legjobb és leghasználtabb kikötőhelyek a nyugati (Afrika felőli) parton Tamatave és Mazunga. Az utazók rendszeren ezen két helység valamelyikéből indulnak a sziget fővárosába, a belföldön fekvő Tananariva vagy helyesebben Antananarivo («sz ezer ember városa») nevű királyi székhelyre, a hová rendszeren egy hét alatt lehet eljutni. Ez útért egy-egy hordár 15—16 koronányi bért kap.

Az útsza vidékek nem épen kiesek, de nem is barátságatlanok. A tengerparthoz közelebb győren találhatók mivel földek; de annál gyakoribbak a szanaszét legelésző csordák és gulyák. A népesség többnyire elég sűrű, de nem annyira rendez helységeikben, mint inkább tanyaszerűleg szétszórt föld- és téglaházakban lakik, melyeket helyenként csinos kertek környeznek.

A tengerből hentebb már gyakoribbak és jobb karban tartvák a mivel földek. Egymást érik a rizs, kukorica-, maniok- és cukornádültetvények a völgyekben, s kávé-, szőlőültetvények, valamint rozs- és krumpliföldek a dombokon és hegyoldalakon.

A partról befelé egy darabon vízi közlekedés is van. Mazongától Tananariva felé ugyanis 150 kilométernyire egy kis gőzhajó is jár a Bezzibuk folyón, mely azonban inkább csak az esős évszakban hajózható rendszeren. A «Bonéni» nevű egyetlen kis gőzhajó egy francia úri emberé, kinek a belföldön jövedelmes aranybányája van egy kis helység mellett, melynek előbb Mévatanane volt a neve, de újabban a bányatulajdonos a maga nevével Suberbieville névre keresztelte a francia bányászokkal telepítette be, hogy ezzel is szaporítsa a francia követelések alapjait.

A főváros, mely a tengerparttól 450 kilométernyire van, igen kies környéken fekszik s kívülről igen vonzóan látszik. 150,000 főnyi lakosságát magukban foglaló háza három halmozott ugyanannyi völgyecskeket lepnék el. Az épületei közt ma már sok egészen palotaszzerű. A házakat bokros-ligetes kertek környezik. Utcáin azonban csöndesek; alig látható bennök némi városi élénkség. Az egész város fölött uralkodólag emelkedik ki a királyné palotája és az ahhoz tartozó épületesoport. Az ide vezető főkapu fölött az aranyozott madagaszkári sas terjeszti szét szárnyait. A nagy terjedelmű fejedelmi székhely nevezetesebb épületei: a Tranovola vagy ezüst csemetgyűről; a Maszoandre vagy a királynő külön palotája, egy magas földszintes épület díszes verandával; a királyné külön kápolnája, mely egyszerűen királyi temetkező hely; egy pompás kioszk a Mahamaszina nevű dombon; a valódi királyi palota, egy gránitból épített három emeletű épület négy toronnyal; a mi-

niszterelnök palotája; a róm. katolikus székesegyház, stb. Az épületek környékét és közeit díszkertek foglalják el, melyek egyike az Anoszi nevű tóval áll kapcsolatban.

Ime ezek Madagaszkár fővárosának legkiválóbb nevezetességei, melyek közül most alkalomilag képeken is bemutatunk néhányat, köztük a királynő nyári lakát, a királyi palota főntebb említett kapuját mellékelvén ezekhez egyszerűen magának Tananariva városának a képét is, melyen látható a királynő és a miniszterelnök palotája; valamint a katolikus missió temploma is.

Ugy a főváros, mint az egész szigeten nyilván meglátható, hogy a polgárosodás és általában az európai műveltség már nemcsak elhátott ide, hanem meg is honosodott. Mindazáltal az is félreismertetlenül szembe tűnik, hogy Madagaszkár művelődésében még igen sok a gyermekes utánzás és az a naiv félszűség, mely a féműveltséget oly eltitkolhatatlanul elárulja.

A SZENT JÁNOS PÓPA.

Minden lap közölte annak idején, hogy a haldokló II. Sándor orosz császárhoz, midőn már a világhírű orvosok lemondottak róla, egy szent hírelen álló

JÁNOS KRONSTADTI PÓPA.

pópát hívták meg, a kronstadti pópát, Jánost. Azt is megírták, hogy az orosz nép nagy izgatottsággal nézett a híres pópa imádságának sikerére s hogy ugyanez a János pópa volt az a ki, midőn már neki sem lehetett segíteni, a haldokló császárt a halotti szentségekkel ellátta.

Ennek a híres szent papnak arcképét mutatjuk be olvasóinknak. Oroszországban igen jól ismert kép ez, mindenfelé, még az utcákon is árulják, mert ha személyesen nem mehetnek el hozzá, képétől várnak segítséget. A babonás köznép vakon hiszi, hogy e híres pópa képes csodákat tenni s ezért, ha az utcán megjelenik, letérdelnek előtte, kérvén, hogy áldja meg őket. A vagyonosabb családok kétségbeesett betegekhez mindenkor őt hivatják. A pópa megérkezve, mindenkit eltölt a betegrel s midőn magánosan van vele, addig imádkozik, míg meggyógyul. Mondják, hogy 12 órát is töltött betegek mellett, folyást térdelve s azt is állítják, hogy sok csodálatos gyógyításáról bizonyítékok is vannak. Nem kell különben elfelednünk, hogy a nép feltétlenül hisz benne s az erős hit félgyógyszer. Magától érthető, hogy a csoda pópának rendkívüli jövedelme van a meggyógyítottaktól, ő azonban önzetlenül jár el s pénzét arra költi, hogy foglalkozás nélküli munkások számára menedékhelyeket építtet és tart fenn.

A NÉMET CSÁSZÁR ZENEMÜVE.

Alig egy hete adták elő Berlinben a német császár zeneművét, melynek czíme «Dal Aegirhez» és szövegét Eulenburg miniszter írta. A

szöveg a német mythologia köréből van merítve és egy istent ünnepel, a ki az ő s germán mythos másodrendű, de azért érdekes alakja. Aegir, másnév Oegir (mellékelvén Oeler) közező fia egy Fornjórr nevű óriásnak, a kit az istenek megtűnik a tenger birtokában, sőt földalatti, illetve tengeri barlangjában lentermés évadján meg is látogatnak, a mikor aztán sört ad nekik, melyet maga készített tajtékzó sörfőzőjében a tengerben. Kincses garmadáit, miket szolgálai (Funafenger, tűzfogó és Eldir, gyújtó) őriznek, fényesen megvilágítják a barlangot és fényök kihat a tenger színéig. A szöveg, mely erősen emlékeztet Wagnerre, a következő:

Hymnus Aegirhez.

— A német császár zeneművének szövege. —

Aegir, habok diós parancsolója,
Kit tisztelettel s tündérséggel,
Kinek a hajnal fényében fürdőve
Hősök csapattja hajtja térdet, fejét!

Kemény csatára indulunk imé most,
Távol tenger partjához untalan,
Viharba, szirten, zátonyon keresztül.
A hol az ellenség hazája van.

Ha sellő néz reánk véres szemével,
S erős pajzsunk a harcon megpreped:
Hadd óvjon minket ellenfél kezétől
Tűzként kigyulladó tekintetét.

Mint Ellidával daltás Frithjof egykor
Bátran hajózta a tengerdagályt;
Úgy óvj te sárkányos hajónkon! imé
Bennünket, édes fiad hadát.

Ha vad küzdelmek véres tömegében
Vérten szikrázik véres harczi kard,
S az ellenség vasától elbukóra
Csaták tündére tár enyhíteni kart:

Akkor hadd zengjen terem habján végig
Pajzsunk öbléből a győzelmi dal
Dicsőségedre, oh, hatalmas isten!
Hatalmasabb, mint forgószél s vihar!

Latkóczy Mihály.

CSOKONAINAK EGY ISMERETLEN LEVELE.

Nem régebben egy eddig egészen ismeretlen, teljes épségben fennmaradt levelét felezték fel Csokonai Vitéz Mikálynak, a mely levelet most a Debreczenben fennálló «Csokonai-kör» irodalmi társaság évi jelentésében tesz közzé. A levél akkor kelt, midőn Debreczen városának nagy része 1802 június 11-ik napján leégett, mely alkalommal a Csokonai háza is áldozatul esett a szörnyű tűzvésznek. A költő egyik jóakarójához, Pap Szász Józsefhez fordult a levélben és attól háza felépítésére segédelmet kér. A sok tekintetben érdekes levél így hangzik:

«Tekintetes Ur! Minemű romlásra jutott legény szegény városunk, eddig tudom értésére esett a Tekintetes Urnak, nem kívánom tehát ezt az ítéletet írni, vagy festeni quaeque ipse miserrima vidi et quorum pars magna fui, (a mely nagy nyomorúságokat én magam láttam és melyeknek nagy részese voltam én is), mert az a hajlékocskó is, hová a világ lármája előtt vonni szoktam magamat, s az a kertecské is, mely nekem Tusculanum gyanánt szolgált, azon rémítő csapásnak áldozatjává lett. Úszóg és hamu közt írom ezen soraimat, s az ég között, mely meg nem szánt, és közötttem, kit a kevéstől is megfosztott, csak egy vékony deszkázat van, mely az eső ellen sem védelmezhet. Kiegyezett ablakomon keresztül szórja most is a sovány szél magam és szomszédim pernyéjét e szomorú levelemre, mely hosszabban panaszkodni és által alkalmatlankodni nem akarván, a Tekintetes Urnak szives segédlemért esedezni bátorokodok. A nádra, léczre, gerendára és deszkára legnagyobb szükségem volna, hogy míg az esőzések beállanak, egy oltalom-

¹ Az eredetiben Nix és Neck. A magyarban a sellő tudunkra mindig nőnemű, holott a németben himenű sellők (tündérek) is vannak, kiknek nevével: Neck (angol szász: nicor, németalf. necker) összefügg a Neckar folyó neve.

² Vonatközös arra, hogy Aegir az isteneket és hőseket vizalatti palotájában meg szokta vendégszolgálni, mely alkalommal a lakásában felhalmozott kincsek visszöngye verőfényével ragyogja be a felszint (Meeresleuchten.)

³ Ellida, hajó neve, melyen Frithjof, a skandináv hősmondák egyik hőse, tengerre szállt. Tegnér Ezsaiás róla írta szép eposzát a Frithjof-mondát, mely Győry Vilmos mesteri fordításában ismeretes a magyar közönség előtt. Egyébként ezt a hajót is Aegir adta Frithjofnak, legalább így fogja fel Tegnér (az eredeti 24. lapján).

⁴ A viking-hajók orrán állatfejek voltak, legtöbbször sárkányfejek.

III. Ranavalomanjaka, madagaszkári királynő.

Rainilaiarivony, madagaszkári miniszterelnök, a királynő férje.

fedeleit állíthatnék fejem felé. A miből a Tekintetes ur maga megszűkülése nélkül segíthet; instálom alázatosan, méltóztassa azzal segélni csekély voltomat. A vas szükségét könytelenül a kérésre, anynyival is erősebben, hogy tehetősebb atyámfiai és Jóakaróim azon Veszedelembe borultak. Megújítván előbbi alázatos kérésemet, s annak foganatját teljes bizodalommal elvárván, magamat a Tekintetes Urnak gráciájába ajánlom, s egész tisztelettel

maradok. Debreczenben Jun. 15-ik napján 1802. alázatos szolgálója: Csokonai Mihály mk.

A teljesen ép boríték, annak czimlapján ez áll: Tekintetes Nemes Assessor Pap Szász József úrnak egész tisztelettel — Igar.

A boríték belső lapjára ezt írta Csokonai: «Kérettetnek Nmztz Kardszagi bírák uraimék, méltóztassék ezen leveleket T. Pap József úr-

nak minél előbb lehet Igarra — által küldeni.» A levélben kívülül rá van jegyezve, hogy Pap József július 14-én kapta meg, tehát épen egy hónapi időbe került egy levélnek Debreczenből T. Igarra eljuttatása 90 évvel ezelőtt.

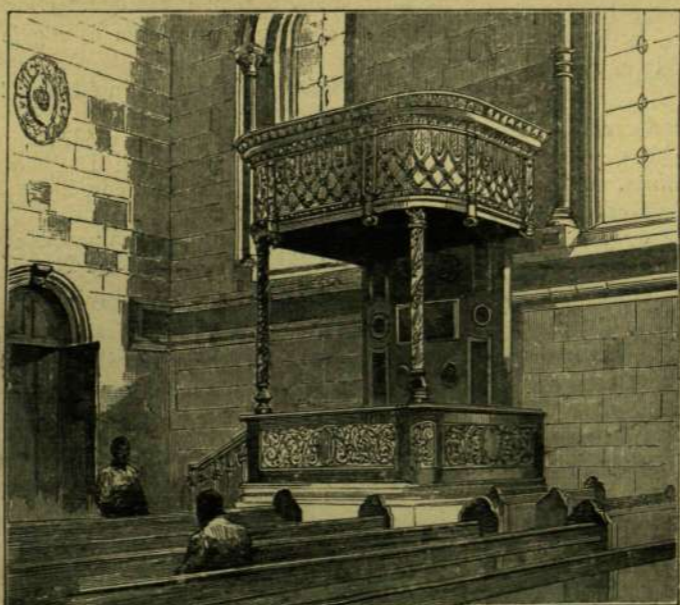
Hogy mi eredménye lett a Pap Szász József úrhoz intézett kérelemnek, erre felvilágosító adattal nem rendelkezünk; de ha következtetni

A királynő nyári palotája.

Az ágyú-títeg.

A királynő ülőhelye az udvari kápolnában.

A királyi palota kapuja.

hercegnőben megmutatta. Természetesége, fényes tulajdonai, eredetisége az alakot meglegyőző tökéletessé emelték, s közönségünk, melynek egy része bizonyára látta már *Madame Sans-Gêne*-t külföldön és Bécsben, büszkén tapsolta ezt a kitünő művésznőt. Katalin, a *«Szókimondó asszony»* a legelőkelőbb társaságban forog, a császári udvarnál. Oszinteségével, természetességével röviden bánik mindenki, s jól eligazítja a mások ügy-bájos dolgait. A nagy Napoleon pláne adása neki, mert még fiatal tiszttől kiegyenlített maradt egy 60 frankos számlája. A darabnak kivált az első felvonása nagyhatalmú. A népszínház szép kiállításával és jó előadásban mutatta be a legjobb hírek által megelőzött darabot. Szirmai, mint Napoleon érdekes volt. Kiss M. (Lefebvre), Solyosi (Fouché), Lukács Juliska (Mária Karolina), Csatai Zsófi (Erzsébet), Horváth Vincze, Ráthonyi, Tollagi mindannyian igényt tartanak az előadás sikerére.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. Akadémia nov. 12-iki ülésén *Pulszky* Ferencz elnöke alatt ment végbe.

melyek azt mutatják, hogy behatolt a nagy költő szellemébe. Több vers fordítását is bemutatta.

Abrányi Emil *«Dal az öreg költőről»* című költeményét szavaltta el; végül pedig *Rákosi* Viktor adott föl egy vidám rajzot.

A természettudományi társulat a hó 13-iki ülésén dr. *Istvánffy* Gyula muzeumi osztályór a *budapesti vízvezeték növényzetéről* tartott előadást. Ez a növényzet a csövekben tenyészik s nem más, mint moszat és penész. Megvannak a Dunában is, és parányi csirái áthatolnak a szűrő rétegeken. Különösen érdekesek a penészek rajzai, szabadon úszó sejtjein végzett vizsgálataik, melyekből kiderült, hogy a vezeték vízben rendkívül sok penészeszira van. Ezek is a szabad Dunából jutnak a vezetékbe s 3-4 nap alatt hatalmas penészvirág nevelhető belőlük.

MI UJSÁG?

Estelý a hirlapírók Otthonában. November 12-ikén avatták föl a hirlapírók Otthonának új helyiségét, a főváros egyik legszebb, legbizarrabb palotá-

rem mondani — folytatta aztán, — hogy a sajtó a mai világban nemcsak faktor, hanem nélkülözhetetlen s hivatását betölteni semmi egyéb nem tudná más, mint a journalistika. A sajtó a tudományoknak nemcsak terjesztője, hanem népszerűsítője, pótolhatatlan közvetítő közege, belenyúl a mindennapi élet minden változatába s benne összefűződik szálai az állami és társadalmi tevékenységnek. A közhangulat, a közéletnek mellőzhetetlen faktora és ennek egyedül hivatott közege a journalistika. Ez, t. uraim, ezen közvéleménynek nemcsak kifejezője, hanem egyúttal szabad államban az alkotmányos közvélemény megerősítésének kifejezője, változatos viszonyok közt pedig nemcsak ennek, hanem egyúttal a politikai és magánjogoknak is egyik biztos védőbástyája. (Zajos tetszés.) Ezért a journalistikát, mintegy gúnyosan, nem tudom hanyadik hatalom elnevezésével illetni, megengedhetlennek tartom. Én az hiszem, hogy ezzel a hatalommal minden államférfiúnak, a közélet minden bajnokának számolnia kell. Azt hiszem, hogy hiányos intézményeket létesít az államférfiú, a ki csak az anyagi fejték gyűjtésére és fejlesztésére fekteti a fősúlyt, de feleli azokat a szellemi fegyvereket, a melyek a

tán az az egyszerű journalista az ország kormányában foglal helyet. (Viharos éljenzés.) Jelenti azt, hogy szorgalmmal, törekvéssel, kitartással nincs nehézség és nincs akadály, a mely a jóra való törekvés útját állná. Erre a haladásra és erre a munkára ürít poharát.

Hosszas éljenzés követte a miniszter szavait, a melyeknek elhangzása után *Horváth* Gyula mondott felköszöntőt *Wekerle*-re, a legfőbb munkatársra. Azután *Eötvös* Loránd miniszter köszöntötte fel a világ műveltségének, tehát a magyar műveltségnek is harcosait, az újságírókat. *Beöthy* Zsolt a Kisfaludy-Társaság és *Ponori Thörey* a magyar tudományos akadémia nevében méndottak felköszöntöket az *Otthon*- felvirágzására.

Az előkelő vendégek késő este bucsuztak el a hirlapíróktól.

Wekerle és a bécsi hirlapírók. A *«Concordia»* a bécsi hirlapírók egyesületének választmányára e hó 14-én elhatározta, hogy *Wekerle* Sándor magyar miniszterelnököt a tiszteletbeli tagok közé igrtatja: «hálás megbecsülésként a rendkívüli jó indulatért,

A kiállítás a *vajda-hunyadi* várat is bemutatják kicsinyben, s történelmi tárgyakat, régi fegyvereket helyeznek el benne. Elhozzák a vár felszerelésére az *Andrássyak krasznahorkai várából* és a betleri kastélyból a híres nagy ágyúkat is, melyek a magyar ágyúöntésnek igen szép és impozáns emlékei. *Krasznahorkán* ezekről az ágyúkról mulatságos adoma kering. Azt beszélék, hogy a Bach-korszakban, a mikor nagy komédiákat csináltak minden fegyverviselési engedély kiadásánál, *Andrássy* Manó gróf azzal csúfolta ki a beamtereket, hogy a legkomolyabban fegyver-engedélyt kért — az ősi ágyú számára.

Czegléd városa az ezredéves kiállításra nagy történelmi képet festet, mely azt a jelenetet fogja ábrázolni, mikor *Kossuth* Lajos 1848-ban fegyverrel szólítja a lakosokat. A képet valószínűleg *Tury* Gyula czepléni születésű festőművésznel fogják megrendelni.

Szobrok. A kolozsvári *Mátyás-szobor* elkészítésére a szoborbizottság már megkötötte a szerződést *Fadrusz* János szobrászzsal. A díszes emlékmű a

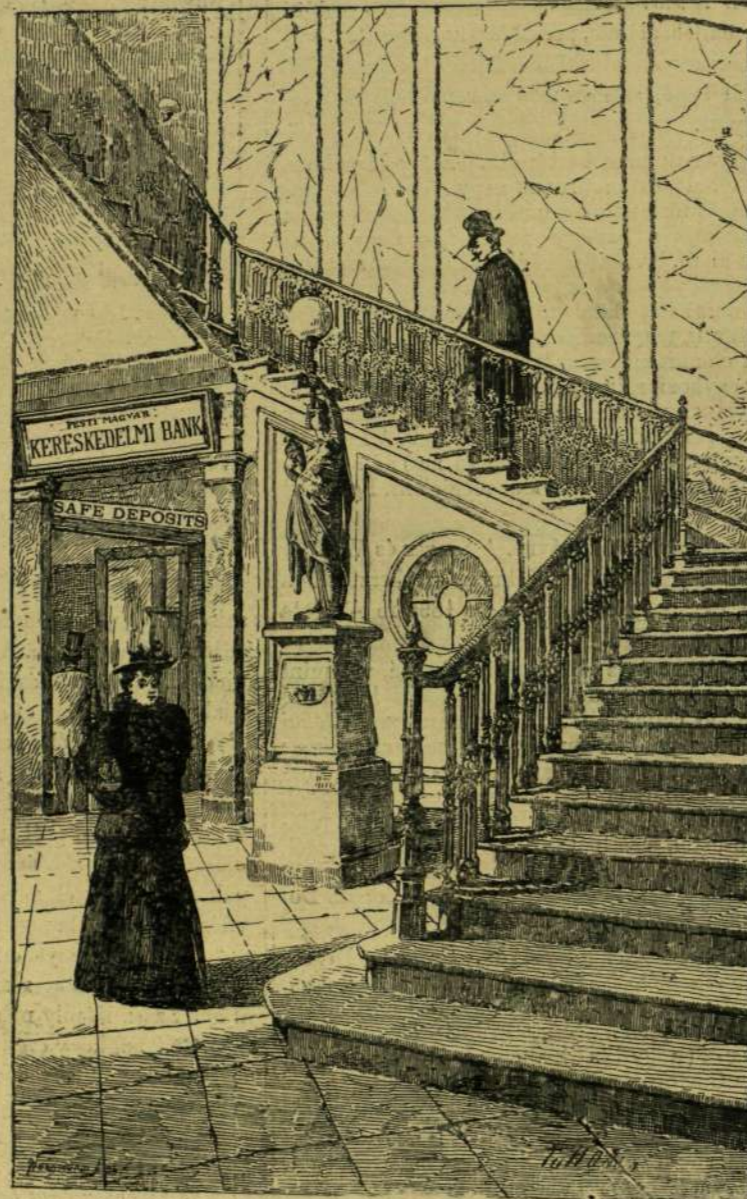
ki a városnak felszázadon keresztül bugzó főjegyzője volt, megírta *Kecskemét* város történetét, a tud. akadémiának is tagjai közé tartozott, s a kinek szülőháza helyét a görög templomot (mely azóta *Hornyik* szülőháza helyén épült), most emlékkövel jelölték meg.

Az ünnepélyen az akadémiát dr. *Vécsey* Tamás egyetemi tanár, a Kisfaludy-Társaságot *Hegedűs* István, a Történelmi-Társulatot dr. *Váczy* János, a Szent-István-társulatot *Perczer* Béla, a Dugonics-társaságot *Kovács* János képviselte. Az ünnep délelőtt tíz órakor a ref. kollegium új díszes tornatermében a Hymnus eléneklésével kezdődött. Dr. *Szeless* József megnyitó beszéde után ifjabb *Baghy* László városi főjegyző mondotta el emlékbeszédét *Hornyik* János felett. *Hornyik* 1812-ben született *Kecskeméten*. Tanulmányai bevégezte után a város szolgálatába állott és hosszú időn át mint főlevéltárnok, majd mint főjegyző munkálkodott szülőhelye érdekében. A város felkérésére megírta *Kecskemét* városa történetét, a mit az akkori kritika szótlan tetszéssel fogadott és a mit a Tudományos Akadé-

A BANK BEJÁRATA.

A PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK «SAFE DEPOSITS» OSZTÁLYA.

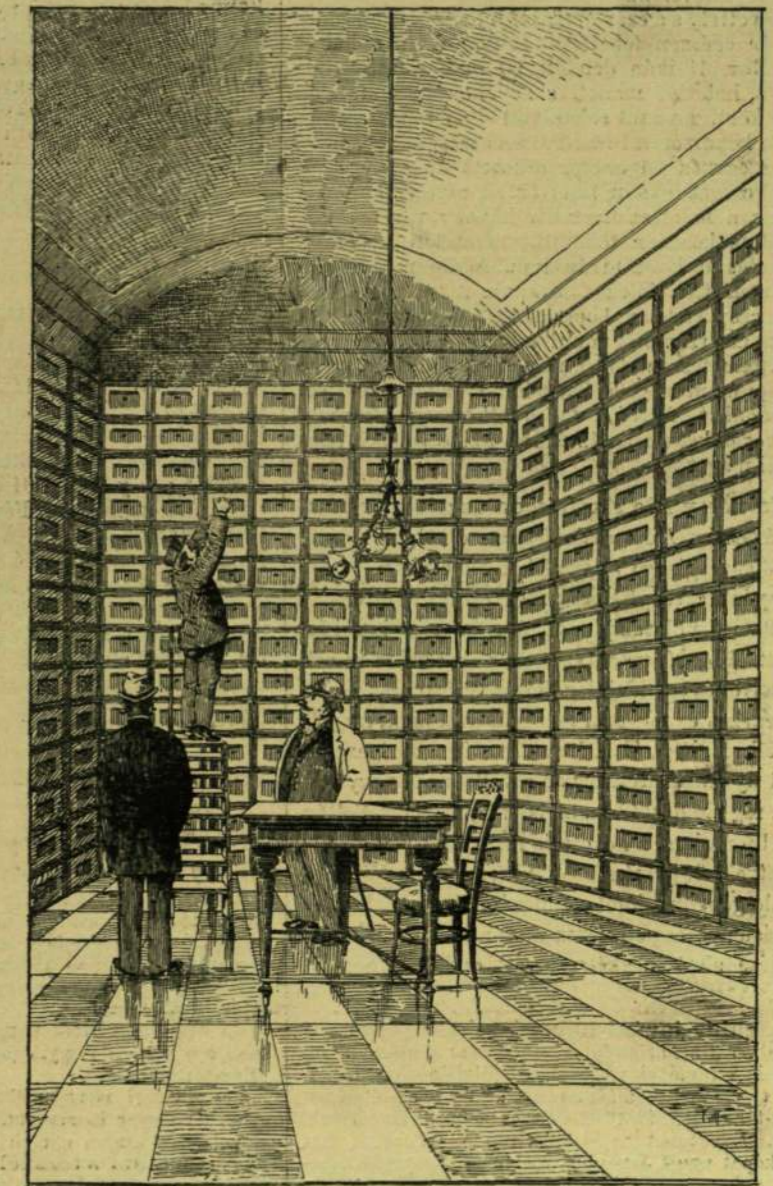

AZ OSZTÁLY BEJÁRATA.

ELZÁRHATÓ FÜLKÉK AZ ÉRTÉKEK KEZELÉSÉRE.

A PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK «SAFE DEPOSITS» OSZTÁLYA.

PÁNCZÉLOS SZOBA.

Myskowszky Viktor faépítészünk műemlékeiről értekezett, különösen a felsőmagyarországi és erdélyi fatemplomairól, a melyek háromféle stílt mutatnak. Az orosz és oláh templomok bizanci, a katolikusoké csuesive, a protestáns templomok renaissance stílusban épültek. Ily fatemplomokat, melyeket egyszerű falusi ácsok és molnárok készítettek, Liptó, Zemplén, Ung, Bereg és Máramaros megyében lehet sokat találni. Ezután *Békési* Remig vendégnek *«Hunyadi Mátyás király, mint a ciszterciek reformátora»* című előadása következett, mely előadja, hogy *Mátyás* király mily intézkedésekkel segített a ciszterciek akkori mostoha helyzetén. Uj élet kezdődött az apátságokban, de nem tartott sokáig mert *Mátyás* halála romlást hozott rájuk s ez az állapotuk egész a török uralomig, a mikor a ciszterciek jó egy századra kiszorulnak hazánkból.

A *Petőfi*-társaság nov. 11-iki ülésén nagy hallgatóság gyűlt össze.

Prém József értekezést olvasott fel *«A legújabb Petőfi-fordító»* címmel. Ismertette török-kanizsai *Schulpe* György fordításait, melyekről a német írók közül *Heyse* Pál és *Ling* Hermann nagy elismeréssel szóltak. *Prém* szerint maga *Schulpe* is költő, ki *Petőfi* bensőségét, mely érzését és lírai hevét találóan adja vissza. *Petőfi*-ról tanulmányokat is írt,

jában, a New-York biztosító-társaság épületében, hol fényesen, kényelmesen helyezkedett el. Az új helyiség «aldomással» volt összekötve, s azon megjelent több miniszter is; *Wekerle*, b. *Eötvös*, *Lukács* Béla s egy volt miniszter: gr. *Csáky* Albin. Ott voltak: *Gerlóczy* és *Márkus* polgármesterek, *Rakowszky* István, az állami számvévszék elnöke. Egykor ő is hirlapíró volt, mint *Lukács* Béla miniszter, ki meg is emlékezett azokról az időről. A fényes társaság mutatta, hogy a magyar hirlapírók mily összekötetással és jelentőséggel bírnak már ma. A miniszterelnök pedig ünnepélyesen el is mondta ezt; megköszönvén, hogy az *Otthon* disztagnál választották, a mit oly alkalommal érdemelt ki, mikor behívoztotta, hogy nagybecsűli ezt a hirlapírói testületet.

A lakomát, mint az *«Otthon»* elnöke, *Rákosi* Jenő szólalt föl először és hosszabb beszédében üdvözölte a kör jeles vendégeit. *Wekerle* miniszterelnök válaszlótt erre kedélyesen. Először is megköszönte, hogy disztagnál választották. Rokonszenves, meleg szavakkal szólt a hirlapírókról, melyet Magyarország mozgó szellem világainak mondott. Azt me-

népek szellemi erejének fejlesztői. Hézagos intézményt létesít az, a ki csak az anyagiakat fejleszt, mert a szellemeknek gondozására, a journalistika által való hatalmas és állandó kifejezésére sulyt kell fektetni. (Élénk tetszés.)

Falk Miksa mint a hirlapírók nyugdíjintézetének elnöke szólt ezután, szerencsét kívánva az újságíróknak, hogy mentül később kerüljenek keze alá. *Gerlóczy* Károly polgármester is egykori újságírónak vallotta magát. Gróf *Csáky* Albin a tengerrel hasonlította össze a sajtó működését, melyben tündököl a nap, mely hullámkzik, sokat fölvet, a melységből. Hatalmas nagy elem, mérhetetlen a maga hasznosságában, ha jót akar, de nagyon káros, ha rosszat akar. Kívánta, hogy minél messzebbre hasson a hirlapírók működése. *Lukács* Béla visszaemlékezett azokra az időkre, mikor mint szerény újságíró működött, mikor még az írók találkozási helye a Kammon-kávéház és Kávéforrás volt. Akkor nem lehetett volna kívánni, hogy az ország kormányférfiai a journalistika által rendezett ünnepélyen részt vegyenek, mert nem voltak abban a helyzetben, hogy ilyen ünnepet rendezzenek. Valamit mégis csak jelent az a tény is, hogy egy egyszerű journalistát, a ki 25 év előtt *Erdély* végeről, senki által nem ismerte a fővárosba jött, 25 év mul-

melyet a miniszterelnök már több alkalommal legutóbb is budapesti írói és hirlapírói körben, az *«Otthon»*-ban, november 12-én mondott beszédében nyilvánított és hálás elismerésével a jelentőséges és államférfiúi szavaknak, a melyeket a miniszterelnök ur e beszédben annak az állásnak és azoknak a feladatoknak szentelt, a melyek a sajtót a közéletben megilletik.

A miniszterelnök családi öröme. *Wekerle* Sándor miniszterelnököt e hó 15-ikén reggel családi öröm érte. Neje egészséges fiúgyermekkel ajándékozta meg.

Gróf *Andrássy* Gyula szülőháza. *Kassán* emléktáblával akarják megjelölni gróf *Andrássy* Gyula szülőházát. De hogy melyik házban született Magyarország volt miniszterelnöke, sokáig nem tudták eldönteni, Maléter Vilmos kutatásainak sikerült végre kideríteni, hogy a fő-utca és a fehér-utca sarkán álló házat illeti meg az emléktábla.

Milleniumi kiállítás. Az 1896-iki kiállítás történelmi főospartjának igazgatójává *Szalay* Imre miniszteri tanácsos nevezetett ki.

jövő évben egészen elkészül. — *Szent István* szobrát azonban aligha fölláthatják Budapesten a milleniumra. A budai *Mátyás*-templom előtt alakítandó térre tervezik, de ez attól függ, hogyan rendezik a templom környékét. A szoborra eddig mintegy száz-ezer forint gyűlt egybe, tehát aránylag negyed része az összegnek, a mely egy honalapító király emlékére állítandó szobor költségét fedezné. Igaz ugyan, hogy a kormány kilitásba helyezte a maga hozzájárulását a költség részben való viseléséhez, de ha nem sikerül nagyobb mozgalmat indítani a szobor érdekében, alig remélhetni, hogy legyen valami a *Szent-István* szoborból a milleniumra. — *Simor* János néhai hercegprímás szobrát pedig *Vasary* hercegprímás az esztergomi bazilikában állíttatja föl, szemközt *Pázmány* Péter szobrával. Az álló szobrot *Strobl* Alajos mintázta, teljes püspöki ornatusban, pásztorbóttal és most vési kárrarai márványba.

Hornyik-ünnep *Kecskeméten*. Nov. 11-én *Kecskemét* városa a kegyelet ünnepét ülte. A *Katona*-*József*-kör rendezte *Hornyik* János emlékeztére, a

mia, mint az ötvenes években megjelent legjobb történelmi monografiát, a *Marczibányi*-díjjal jutalmazott, szerzőjét pedig levelező tagjává választotta. 1885-ben halt meg *Kecskeméten*. Ezután a közönség a történetíró szülőháza, a mostani görög templom elé vonult, a hol a születés helyét megelőző emléktáblát leleplezték *Magyar* István lelkes beszéde után. Délután bankettre gyülekeztek a résztvevők, a melyen az irodalmi társulatok kiküldöttjei is megjelentek. Este díszelőadás volt a színházban, és *Fáy* Szeréna, a nemzeti színház művésznője is közreműködött.

Pesti hazai első takarékpénztár-egyesület. A *Pesti hazai első takarékpénztár*-egyesület igazgató-sága f. hó 25-re rendkívüli közgyűlés összehívását határozta el. A közgyűlés tárgya a részvénytőkének 1000 darab új részvény kibocsátása által az eddigi négy millió forintról öt millió forintra való felemelése. A kibocsátandó 1000 darab új részvényből 800 darab az eddigi részvényeseknek elővételi jog biztosításának, akként, hogy minden 5 régi részvényre 1 darab új részvény jutna, mely 4500 forint lenne befizetendő. A többi 200 darab új részvény szabadkézből adatnék el. Ezen részvénytőke-felémelésének indító oka egyrészt az, hogy a takarékpénztár üzletköre és forgalma az utolsó évek alatt

rendkívül mérvben fejlődött, másrészt pedig az, hogy a takarékpénztár kötelezettségei a betéti tőkének emelkedése és a záloglevelek és kamatozó kötvények folyótálagos kibocsátása következtében annyira növekedtek, hogy az igazgatóság kívánatosnak és szükségesnek látja, hogy az egyesületnek vagyona a növekvő forgalommal és fejlődéssel lépést tartson.

Az elhunyt czár ravatala Péterváron. III. Sándor czár holttestét nov. 8-ikán este szállították el Livádiából, s csak nov. 13-ikán délelőtt érkezett Pétervárra. Rendkívüli gyászompompá vették kezességül a birodalom. II. Miklós czár, az özvegy czárné, a czár menyasszonya és a czári család tagjai kísérték. Csak a beteg György trónörökös vált meg a halottas kísérettől Szabashtopolnál, honnan hajón utazott el a Kaukázus nyhje ege alá.

Moszkva, az ősi koronázó város, minden pompáját kifejtette, mikor a czár holtteste nov. 11-ikén, vasárnap oda érkezett. Moszkva számtalan templomának összes papjai egyházi ornatusban kísérték be a koporsót az arkangyalok székesegyházába, hol alacsony ravatalra helyezve, másnap délig volt szemlére kitéve. Szlav szokás szerint a koporsó fedelét levették, s a czár arcát mindenki láthatta. — **Pétervár** egészen feketébe borítva várta a halott czárt. Nov. 13-ikán délelőtt 10 órakor ért a fővárosba a halottas menet, s ágyúörgés, harangok zúgása közt, roppant sokaságtól elborított utcákon vitték a koporsót a Péter-Pál székesegyházba, hová délután egy és fél órakor érkezett meg. A czár, a nagyhercegek gyalog kísérték. A nyitott koporsó, melyben a halottra hermelin köpeny van takarva, a templom közepén föllállított ravatalon nyugszik. A temetés e hó 20-ikán lesz. Addig mindennap gyász isteni tiszteleteket tartanak. A tömeg, melyet kisebb csoportokban bocsátanak a ravatalhoz, folyton roppant számmal vonul a halott czár megnézésére. A temetésre a dán király, a görög király, szeb király, a montenegrói fejedelem már megérkeztek. Uralkodónkat **Károly Lajos** főherceg képviseli. A francia képviselőház külön küldöttséggel képviselteti magát.

Tarnóczy-féle tüztöltő-szer- és gépgyár részvénytársaság. A Kossuth Ferencz elnöklété és műszaki főigazgatóság alatt álló Tarnóczy tüztöltő-szer- és gépgyár részvénytársaság megvette a Zoltán Győző okleveles mérnök tulajdonát képező: „Első hazai fagymentesítő gépgyár” összes berendezéseivel, készleteivel és egy ideig Zoltán Győző urat a gyár kereskedelmi és műszaki igazgatásával bízta meg és így feltehető, hogy Tarnóczy Gusztáv vezérigazgató mellett ily szakavatott egyén a vállalatnál nagy lendületet fog előidézni, amél is inkább, mert Zoltán ur által forgalomba hozott és már több kiállításon kitüntetve lett gyártmányai, nevezetesen: fát megmunkáló gépei, malomberendezései és legújabb berendezési gáz- és petroleum-motorainak gyártása az ő vezetésével megkészszerzett eréllyel fog folytatni.

A china-japán háború tudvalegőleg nagyon igénybe veszi a közönség érdeklődését; minden, a mi Keletásia e részének viszonyairól fölvilágosítást szolgálhat, szivesen tudomásul vétetik. A Liebig-féle hús-kivonat-társaság színes kártyái is e kívánsággal szólnak. Egy most megjelent újabb sorozatnak hat színes képet nyújt Japánból, melyek a legapróbb részletekig a legfontosabb hírséggel kivéve, a japán népfajta és tevékenységére a régebbi és újabb korból sokoldalú bepillantást engednek. A művészi kéztől eredő képesek névszerint mivelődéstörténeti tekintetben sok vonzót tartalmaznak.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: **ZMESKÁL MIHÁLY,** Arvamegye tanfelügyelője, ki Arvamegye közművelődése érdekében sokat tett; a szabadságharcban mint honvédezeres vett részt. — **Nagy-géres: JASZAT ANTAL,** az első magyar belügyminiszterium nyug. ezimzetes osztálytanácsosa, a munkás-szentmihályi hitbizományi uradalnak nyug. igazgatója, volt országgyűlési képviselő, beregnyeyi törvényhatósági bizottsági tag, a bereg-munkási takarékpénztár elnöke, 80-ik évében, Munkácsán. — **DARÓCZY ISTVÁN,** agrárny. plébános, 56-ik évében, meghalt. — **SENYGÖNYI JÓZSEF,** ref. lelkész életének 82. papságának 54. évében, Csarnótán, hol a felső-baranyai papság és tanítói kar nagy részvéte mellett e hó 10-én volt temetése a megboldogultnak, ki a legnagyobb tisztelet közt élt, a nép nevelés terén kiváló érdemeket szerzett, a mért ő felsége koronás arany érdem keresztel tüntette ki. Koporsóját özvegy-gyermekei, unokái, és az egész csarnótai ref. gyülekezet apraja-nagyja sirva állta körül. — **PAP KOVÁCS SÁNDOR,** iszka-szent-györgyi ev. ref. lelkész, 68 éves, Iszka-Szent-Györgyön. — **SENY-**

KOVICS DÉNES, nyug. kir. törvényszéki bíró, Budapest, élete 53. évében. — **KUBINYI GÉZA,** földbírtokos 67 éves korában, Tápó-Szentmártonban. Egyetlen fia volt Kubinyi Agostonnak, a nemzeti múzeum néhai igazgatójának, tisztelt férfinak, a ki tevékeny részt vett a vármegye törvényhatósági életében s egyik erős támasza volt az evangélikus egyháznak. — **MÉZEY BÉLA,** felső-őrzi királyi közegegy, 41 éves Felső-Őrön. — **LISZNYAI SZABÓ SÁNDOR,** 64 éves Budapestben. — **SCHMIDT KÁROLY,** ki mint honvédszázasos vett részt a szabadságharcban, és hosszafogságot szenvedett Olmützenben, az új honvédségnél ismét százados lett, 72 éves korában, Sátoralja-Ujhelyen. — **BERÉNTYI GYULA,** kir. járásbíró, 51-ik évében, Kereczon. — **Nemeskürty Kiss ÖNÖS,** föld-birtokos, Somogy megye törvényhatósági bizottsági tagja, 38 éves, Somogy-Szakácsiban. — **SFRÖNER GUSZTÁV S. A.** Ujhelyen, s Rozgonyban temették el. — **BARTAL JÓZSEF,** 62-ik évében, Zomborban. — **SOMOGYI FERENCZ,** nyug. kir. államrendőrtanácsos, életének 75-ik esztendejében, Szekesfehérvárott. — **KIRCZ JÓZSEF,** nyug. tanítóképzési tanár és tanügyi író, tevékeny életének 70-ik évében, Budapestben. A tanításnak az izraelita iskolában is teljesen magyarrá tétele körül voltak érdemei. — **Dr. WAISSER SÁNDOR,** nyug. honvéd törzsorvos, Budapestben. — **ETHELY KÁROLY,** ügyvéd, nyug. kir. aljárásbíró, városi és megyei bizottsági tag, egyházi tanácsos, Rimaszombatban. — **KAPPOCZY PÁL,** az 1848—49. szabadságharcban honvédhadnagy, Debreczenben, 74-ik évében. — **FARKAS LÁSZLÓ,** Tokaj város rendőrbiztosa. — **BARICS GÉBŐ,** államvasúti hivatalnok, 40-ik évében, Debreczenben. — **LABAN ANTAL,** régi pozsonyi polgár, többször választási elnök, 86 éves, Laban Lajos kir. táblai bíró édes atyját gyászolja az elhunytban. — **VOGEL JÓZSEF,** a budapesti közúti vas-pályatársaság főpénztárnoka, 69. évében, Budapestben.

ÖZV. NESSEL FERENCZÉ, szül. Kelemen Veronka, az első magyar szinigazgatónak, Kelemen Lászlónak a leánya, Nessel Ferencz népszínházi titkár édesanyja, 86 éves. — **CSEPÁN FRANCISKA,** Csepán Antal volt somogy megyei alispán nővére, 75 évében, Kutason. — **ÖZV. LARZOSVSKY ROBERTNÉ,** szül. Buss Mária, 65 éves, Budapestben. — **ÖZV. GOMBOS IRÉNÉ,** szül. Gajdócsy Mária, 91 éves, Görögálon. — **ANGELTA ARMOLDNÉ,** szül. Fáy Margit, államvasúti ellenőr felesége, 33 éves, Vasváron. — **ÖZV. HANYAY MIKLÓSNÉ,** szül. Capdebó Antónia, 84-évében Budapestben. — **WACHSMANN MÁRIKA,** Wachsmann Ferencz államvasúti főfelügyelő leánya, 16 éves korában, Budapestben. — **FRANK ISZKÁNÉ,** a sárbogárdi izr. nőegylet elnöknője.

Melyik napilapra fizessünk elő?
Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a leg-olcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS“

A mely az új évvel immár 27-ik évfolyamába lépett. Az a magyar olvasó község lapja. Hiteles forrásból származó értesüléseinek gyorsasága, alaposága és sokasága, rovatainak változatosága, kitűnősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az „Egyetértés“-t népszerűvé.
Az országgyűlési tárgyalásokról a leg részlete- sebb s e mellett tárgyilagos hű tudósítást egyedül az „Egyetértés“ közli.
Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvendő. A magyar kereskedő s gazdaközönség nem szorul többé idegen nyelvi lapra, mert az „Egyetértés“ kereskedelmi s tözsdei tudósításainak bőségével és alaposával ma már nem versenyezhet más lap.
A kereskedő, az iparos s a mezőgazda megtalálja mindazt az „Egyetértés“-ben, a mire szüksége van.
Változatosan szerkesztett tárczájában annyi re- genyolvasmányt ad, mint egy lap sem. Két-három regényt közöl egyszerre úgy, hogy egy év alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredeti, részint a külföldi legjelesebb termékeket, jó magyarságu fordításban kapnak az „Egyetértés“ olvasói. A k. olvasni valót keres és a világ folyásáról, gyorsan és hitelesen akar értesülni, fizessen elő az „Egyetértés“-re.
Az „Egyetértés“ 1894. január 1-én 27-ik évfolyamába lépett s így egyike a legrégebbi napilapoknak.

Felolós szerkesztő: Csavolszky Lajos.
Az „Egyetértés“ előfizetési árai:
Egy hóra ————— 1 frt 80 kr.
Három hóra ————— 5 „ „ „
Félévre ————— 10 „ „ „
Egész évre ————— 20 „ „ „

A szerkesztőség: Szerecsen-utca 35. szám.
A kiadóhivatal: Dalszínház-utca 1. szám.

BUDAPESTEN.

Mutatványszámot a kiadóhivatal ingyen es bérmentve küld

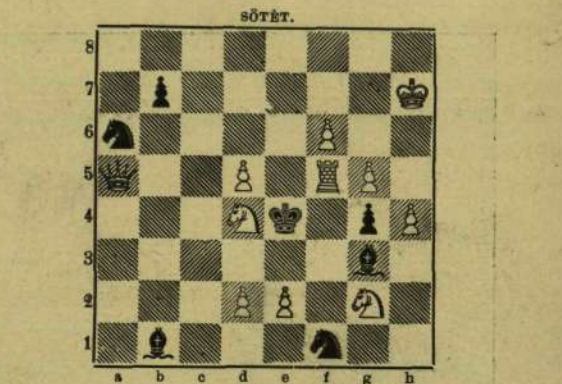
Szerkesztői mondanivalók.

A hol az a bölcső ringott. Befelezése szép, de az egész vers nagyon közepeszerű; jellemző vonások helyett csak dagályos szövegeket találunk benne, pl. az első versszakban a költő elmerengve néz «a káprázatos ködbe

A mely tündér fátólalál.
Szív szivárvány gyanánt födbe be.
Bajos elképzelni ezt a képet. Az újabbban szövegre használt, de magyartalan, félbösszantó «nem-e» is ott ékeltlenkedik benne: «Nem-e vétek? / Nem-e vétek? /»
Diadalnap. Tulajdonképen a Magyarország meg- vételéről szóló régi ének átdolgozása. Szerző levegő- részt is irt hozzá, mely mintegy keretül szolgált a költemény valódi tárgyának. Részünkről ezt a keret- fölölegesenek tartjuk, inkább magát a honfoglalás mun- káját kellett volna kissé jobban alakítani; mert a refrain gyanánt visszatérő strófit elég alakításnak nem tekinthetjük. Az átdolgozás különben csinos, s né- pies lapban, pl. a «K. Néplap»-ban helyet foglalhat.
Nehéz grában. Ő mint riadék fel. Keresnek. Epi- grammia. Valamennyiben a közönségsénel erősebb te- hetség nyilatkozik. A két első némi átdolgozással közölhető is volna, — nehány kifejezést ki Avase ja- vitani.
Kritikán alóliak. A rab. Az álmodás. Az Avas réme. Leánysemek. Merengés. Megelégedés. Pusztán.

SAKKJÁTEK.

1864. számú feladvány. Fechter L.-től.

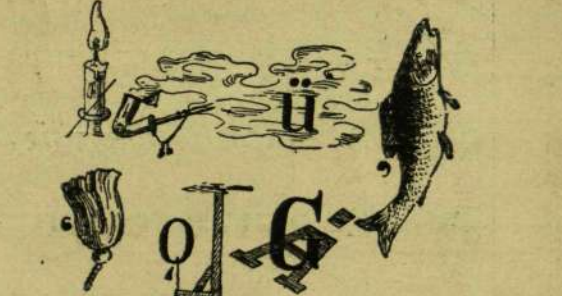
Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1856. számú feladvány megfejtése
Kotrc J.-től.

Megfejtés.		Világos.		Sötét.	
1. Be2-d2	Kd4-c3 (a)	1. Vg8-f4	2. Vg8-f4	3. Fd8-a5 mat.	
2. Vg8-b4	Hd3-b4	3. Fd8-a5 mat.			
3. Fd8-g5 mat.					

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Eördög János. — Kecskemén: Balogh Dénes. — Ungvárt: Hilim Tótor. — A preti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság“ 43-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Mint csilag függés az égen változatlan, végtelen; Ugy függ rajta és csak rajta, vágyban égő kebelem.*

Heti naptár, november hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Iraclit.
18 V. 27 Odo ap.	26 Otto	6 B 22 Pál p.k. 19	
19 H. Erzsébet	Erzsébet	7 Hieron és t. 20	
20 K. Valois Ródog	Emilia	8 Mihály ün. 21	
21 S. R.-Ass. bemut. B.-A. bemut	9 Onézifur 22		
22 C. Czezelia	Cziczelle	10 Orestz 23	
23 P. Kelemen	Kelemen	11 Menna 24	
24 S. Keresztes János Krizogon	12 Alam. János 25 S. Ch.		

Kelvtárlás. C Utolsó negyed 20-án 3 ó. S. p. regg.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Henneberg G. (es. kir. udv. szállító) selyem- gyára Zürichben, a privát megrendelők lakására közvetlenül szállít: fekete, fehér és színes selyem- szöveteket, méterenként 45 krtól 11 frt 65 krig, postabér és vámmentesen, sima, csikos, kozakozott és mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 kü- lönböző minőség és 2000 különböző szín s árnyalat- ban). Minták postafordulóval küldetnek. Szajzba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. (1)

Nº 4711.

Eau de Cologne
(aranyos-kék ragjezy)
Mülhens Ferdinandtől, Kölnben.
A legjobb czégek elismerve.
Készletben majd minden finomabb illatszert-üzletben.
Nagybani raktár
Bécs XII. 2, Rudolfs-gasse Nr 56a
Hirdetések felvetetnek a kiadó-hivatalban, Buda- pest, IV., Egyetem-utca 4.

Kinek van szeplője?
vagy bámi folt, vagy pattanás az arczán? Az teljes biz- tonsággal fordulhat annak eltüntetésé végett a világhírű **Serail arczenőcsőhöz,** mely nemcsak eltávolít mindenféle bőrtisztatlanságot, hanem az arczbort vakító fehérre, tisztává és üdűvé teszi. — 1 tégely ára 70 kr. — Postán franko küldve 1 frt 5 kr. — Szappan hozzá 1 drb 30 kr.
Kapható Budapest: Török József gyógyszerész ur- nál és minden magyarországi gyógyszerüzletben.
Rozsnyay Mátvás gyógyszerész, Aradon.

BERKETZ ISTVÁN
selyem- és szőr-ruhakelme festő
vegyileg mosó és tisztító üzlete,
BUDAPESTEN.
Üzlet: IV., Belváros, Roszátér 3. sz. Gyár: IX., Ferenczváros Kinizsy-utca 14.
Vegyleg fest, mos és tisztít mindennemű ruhakelméket részben és egészben is, névleg: selyem crépe, atlasz, terno, cachemir, delin fehér vagy bármily színes kel- méket, szőr és félzör szöveteket stb., posztókat, bútorkelméket függönyöket, csin- kéket és apróságokat, a lehető legolcsóbb árért. 5806

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kaphatók az 1895-dik évre szóló általánosan kedvelt dús tartalmu

NAPTÁRAK

ugymint:

ISTVAN BÁCSI NAPTÁRA. XL. évfolyam. Képekkel. Alapítá Majer István. Füzve 50 kr.	SZEKELY-EGYLETI KÉPES NAPTÁR. Szerkeszti a központi választmány megbízásából Benedek Elek. XIV. évfolyam. Füzve 30 kr.
PROTESTÁNS UJ KÉPES NAPTAR. XXI. évfolyam. Szerk. legifj. Szász Károly. Füzve 50 kr.	NEUER ILLUSTR. VOLKS-KALENDER für Ungarn u. Siebenbürgen. XL. Jahrg. Geheftet 50 kr.
FALUSI GAZDA NAPTÁRA. XXXI. évfolyam. Szerkeszti Kovácsy Béla. Füzve 80 kr.	HATÁRIDŐ-NAPTÁR, mindennemű hivatalno- kok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzerek számára, hasznos jegyzetekkel és 366 üres lappal ellátva, irópapíron és kemény kötésben 1 frt 20 kr.
LIDERCZ-NAPTÁR. XXXIV. évfolyam, képekkel. Füzve 60 kr.	A MAGYAR NÉP NAPTÁRA. Szerkeszti ifj. Tatár Péter. Képekkel. XL. évfolyam. Füzve 25 kr.
HONVÉD-NAPTÁR (együttal katonai napt.) XXVIII. évfolyam. Szerkeszti Áldor Imre. Füzve 60 kr.	UJ FALI NAPTÁR egész iv 20 kr.
A MAGYAR NŐK HÁZI NAPTARA. XXVII. évfoly. Szerk. Beniczky Irma. Képekkel. Füzve 60 kr.	NEUER WANDKALENDER, 1 ganzer Bogon 20 kr.
BORASZATI NAPTÁR. Szerk. dr. Lónjay Ferencz. XXII. évfolyam. Füzve 80 kr.	

Háziasszonyok figyelmébe!
5044 A kiselejtezendő
abrosz, asztalkendő, törülköző,
törlőruha és kávéskészleteket
csak rövid időn át árusítjuk el
rendkívül mérsékelt áron.
Kunz József és Társa
cs. és kir. udvari szállítók
Budapest, V., Deák-tér.

Hasznos karácsonyi ajándék
fiúk és leányok,
valamint a rajzolónak minden barátja számára.
Dikopter Schwarz és Eppers szabadék.
Első igazán használható rajz-készülék.
Lehetővé teszi a kének minden, nem talán előtűtött, sít vagy görbült rajfo- lóletlen, a kép világos láthatósága mellett, a rajzban teljesen gyakorlatlanak, a 12 gyermeknek is, a szabad két rajzolat, osztalg festést is, sűrűsége, fényképet, minták, monogramok, plasztik tárgyak, virágok, épületek, tájképek után; külön- böző nagyságon és pontos távlat szerint, egyszerű kezeléssel, ügyelen- se nélkül, esztétik-ör-reflex által.
Ára o. é. frt 5.50.
—Képes tervezet ingyen.—
Szállítja utánvét mellett, a szabadék tulajdonosa:
Schwarz Rudolf, technikai és gép-üzlet,
Bécs, III., Reiserstrasse 41.

Varju és Társa
cs. és kir. szab. hangszer-ipar
Budapest, VIII., József-körnt 20.
Ajanljuk saját gyártmányú hangszereket, különösen az általuk feltalált szab. **CZIMBALMAJKAT,** továbbá harmonika, legedő, fuvola, rézhangszerek, vála- mint azok alkatrészeit, melyek 20 századévtől kezdődően, mint bármel.
Javítások elfogadtatnak es használt hangszerek be- cseréltetnek. 5052

BUDAPESTI CZÉGEK.

<p>Eisenschiml és Wachtl Budapest, Váci utca 12 Gyár: Bécs, Kaisersstrasse 62. Legnagyobb raktár mindenféle fény- péztési gépek és készülékekkel. Alapítva 1856. — Többször kintitve. Árjegyzékek ingyen és bérmentve. <i>Uj! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.</i></p>	<p>„Toronyórák“ palota, lakanya. gyári órákat, villanyórákat, legelőnyösebben rendez be Mayer Károly L. 1-es magyar gőz-órágyára Budapest, VII., Kazinczy-u. 3. Képes árjegyzék, költésjegyzék. bérmentve.</p>	<p>KERTÉSZ TÓDOR. Műiparuk tára. Kunstgewerbliche Geschenks- Gegenstände. Magasin des Nouveautés Indus- trielles. — Fancy Goods. Budapest, Kristóf-tér (Gróf Teleki palota).</p>	<p>A Magyar Asphalt részvény-társaság Budapest, Andrássy-út 30 elvállalja jótállás mellett legelőnyösebben asphalt-burkolatok fektetését és nedves lakások, pinczék, stb. gyökerez száraztatását. Telefon.</p>
<p>ROTHBERGER JAKAB cs. és kir. udvari szállító. Budapest, Váci-utca 23, a nagy Kristófhöz ez. házban. Kész férőruhák a legújabb választékban. A készit- mények elegáns, tartós és jutányos voltáért, valamint világkiállításokon a legmagasabb érmeikkel kitüntetve.</p>	<p>Gerson Anna asszony BUDAPEST, Andrássy-út 21. (félemelet).</p>	<p>STOWASSER J. hang-szergyára Budapest, II., Lánchíd-u. 5. a cs. és kir. hadsereg szállítója. Mindennemű hang- szerek és alkatrészek. Igazítások a legpontosab- ban eszközöltenek. Árjegyzék kérésre ingyen.</p>	
<p>Viszlatlan esőköpeny, gummi sarcipó és csizmák. Sebészeti műszerek és kötszerek stb., torna- és testező szerek. SCHOTTOLA ERNŐ BUDAPEST, Feneclé-palota. Gummi és linoleum szőnyegek. Sebészeti, műszaki és pinczeszárszati árjegyzékek kérésre bérmentve.</p>	<p>LATZKOVITS A. BUDAPEST, IV. kerület, Váci-utca 22. szám. Cs. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros ajánlja uri divat- és fehérnemű-ujdonságait.</p>	<p>Hirdetések felvételnek a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalában, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.</p>	

Budapesti villamos városi vasut részvénytársaság.

HIRDETÉS.

A budapesti villamos városi vasut részvénytársaság 1894. évi április hó 16-án tartott III. rendes közgyűlése által a társaság igazgatóságának adott felhatalmazás és kereskedelemügyi m. kir. Minister ur ó Nagyméltóságának 1894. évi november hó 3-án 77,777/94. sz. a. kelt magas rendelete alapján ezennel közzhírre tétetik, hogy a társaság 5 millió forintban megállapított alapítójának kiegészítésül 1 millió forint névértékű 10,000 darab részvény kerül kibocsátásra, a következő módokat szent: 1. Kibocsátatik 10,000 darab, 100 frt névértékű, az 1895. évi osztalékról szóló, szelvényekkel ellátott részvény 215 frtnyi árfolyamon, mely részvények az eddig forgalomban levő 40,000 darab részvényvel közösen az 1895. évtől kezdve vesznek részt a társaság nyereségében. 2. A régi részvényesek elővételi joga olyképp biztosítottatik, hogy minden régi részvény birtoka egy 215 frt árfolyamu új részvény átvételére jogosít. Részvényesek, kik négy részvénynél kevesebbet bírnak, minden egyes részvény után 1/4 részvényre szóló igazolványt kapnak, olyképp, hogy négy ily igazolvány alapján egy új részvény igényelhető. 3. Az elővételi jog gyakorlása 1894. évi november hó 16-tól bezárólag 1894. évi november hó 26-ig az angol-osztrák bank budapesti főkelepelének pénztáránál (V., Fűrdő-utca 6. földszint) az üzleti órákban, d. e. 9—12-ig bejelentendő. Azon részvényesek, kik ezen elővételi jogot érvényesíteni kívánják, felhívattak, hogy részvényeiket a fenti határidőn belül a jelzett helyen, kettős jegyzék mellett (melyek ugyanott díjmentesen adtnak ki) bemutatassák és minden új részvényért 215 frtot, minden 1/4 részvényről szóló igazolványért pedig 53 frt 75 krt lehessenek. A régi részvényesek az elővételi jog gyakorlását kintüntető lebélyegzés után azonnal visszaadtnak és ideiglenes elismervények fognak kiadtni ugy az egész részvényekre nézve, melyek az 1895. év első felében — külön hirdetés szerint — az 1895. évi osztalékról szóló szelvényekkel felszerelt végleges részvényekkel fognak kicseréltetni, valamint az 1/4 részvényekre nézve, melyek az 1895. év végéig olyképp lesznek végleges részvényekkel becsereleendőek, hogy 4 drb ily részvény fog egy végleges részvény átvételére jogosítani. 4. Részvényesek, kik részvényeiket a jelzett határidőn belül be nem mutatják, elővételi joguktól elesnek és azt később nem gyakorolhatják. Budapest, 1894 november hó.

PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR-EGYESÜLET.

A pesti hazai első takarékpénztár-egyesület 1894. évi november hó 25-én délelőtt 10 órakor Budapest Pestvármegye székháza dísztermében (Gránátos-utca)

Rendkívüli Közgyűlést

tart. 5973
Tárgysorozat:

1. Igazgatósági előterjesztése a részvénytöke felemelése iránt.
2. Az alapszabályok néhány szakaszának módosítása.

Ezen közgyűlésre a t. cz. részvényesek azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 14. §-a értelmében csak oly részvényes gyakorolhatja, akár saját személyében, akár meghatalmazott által szavazati jogát, kinek részvénye 1893. évi december hó 31-ig nevére iratott s a közgyűlést megelőző nap d. u. 5 órájáig az egyesület főpénztáránál, le nem járt szelvényeivel együtt letétetett.

Budapest, 1894 november hó 14.

Az igazgatóság.

(Utányomat nem díjaztatik.)

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)

Klősz György

fényképezési és műszaki műintézete,

(jelenleg Kossuth Lajos utca 18.)

November hó 6-ikától fogva

Városligeti fasor 49. sz. a.
(saját házában) lesz.

Villamos vasut megálló-hely a ház előtt.

SZÖRVEZTŐ POR
(Poudre dépilatoire)
BRÜNING G. C.-től, M. m. Frankfurtban.

Elismert legjobb szörvestő szer, mérgegmentes, egészen ártalmatlan, a leggyöngédebb bőrt sem támadja meg, ennél fogva helygyeknek kiválóan ajánlható. Hatása rögtön és tökéletes. Egyetlen szörvestő szer, mely orvosilag ajánlható, a melynek Oroszországba vitelét a szent-pétervári orvosi hatóság megengedte, a mely az antwerpeni világkiállításán az ottani Musée commercial de l'Institut supérieur de Commerce által elfogadva és kintüntetve lett. Egy üvege 1 frt 75 kr., a hozzávaló eset 12 kr.
Raktár: Budapest, TÖRÖK J. gyógyszerárban, Király-utca 12. szám.

Gőzcséplők.

Szigoruan a magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazott gyártmányok.

Az összes gazdasági gépeket tartalmazó árjegyzékkel, szakba vágó felvilágosítással és tanácsokkal, árak és feltételek közlésével szívesen és díjmentesen szolgál

Első Magyar Gazdasági Gépgyár
részvény-társulat.
Gyártelep: Budapest, külső Váci-út 7. szám.
Címre ügyelni tessék!

47. SZÁM. 1894. BUDAPEST, NOVEMBER 25. 41. ÉVFOLYAM.

Műhelyek feltevések: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt | tétele - 6 | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG | egész évre 8 frt | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK | egész évre 5. - | Keltetői előfizetésekre a postai megfizetésű vitellj is csatolandó. | tétele - 2.50

JENŐ FŐHERCZEG MINT A NÉMET LOVAGREND NAGYMESTERE.

EZ ELŐTT NYOLCZ ÉVVEL avattatott föl Jenő főherczeg a német lovagrend fogadalmi lovagjává. Lapunk azon alkalomból tüzetesebben ismertette úgy magát a rendet, mint a lovaggá avatás szertartásait. Most, a rend legutóbbi nagymesterének, Vilmos főherczegnek véletlen halálával a nagymesteri méltóság szabály szerint a rendben szolgáló ifjabb főherczegre, Jenőre szállott, kit e hó 19-én délelőtt a szokásos szertartásokkal iktattak be új méltóságába. Ez alkalomból időszerű, hogy az új nagymestert rendi öltözetében bemutatassuk visszapillantó szövegünk röviden a rend múltjára is.

A német lovagrend a kereszties háborúk idején, 1128-ban keletkezett Jeruzsálemben, beteg harcosok és zarándokok ápolására. Végleges szabályozása 1199-ben, Akkon (Akre v. Ptolemais) város ostroma idején történt, a már elébb keletkezett Johannita-rend mintájára. Ekkor lett egyházi lovagrendd s tette magára kötelezővé a szerzetesi hármast (szegénység, nőtlenység, engedelmség) fogadalmat. A pápa, III. Kelemen, (1191 febr. 6.) úgy erősítette meg, hogy miként a Johanniták olaszokat, a templomosok francziákat ápoltak: úgy a német lovagrend tisztán német zarándokok ápolásával foglalkozék. Idők múltán a rend Ázsiából haza szorult Európába, illetőleg Németországba. Idők folytán különböző fejedelmektől annyi adományt nyert, hogy birtokai 40 négyzetmérföldre terjedtek s 11 tartományra osztva 90,000 lakossal bírtak. De ez csak 1525 utánra értendő; mert az előtt, mikor Lengyelországgal az egész Poroszország fölötti uralmon osztozott, még sokkal gazdagabb és hatalmasabb volt a rend. Feje örökös herczegi rangot és nagymester (Hoch- und Deutschmeister) czímet viselt s a rend legvirágzóbb korában

előbb Velenczében, majd Marienburg várkastélyában, a középkori építészetnek e legszebb és legnagyobb alkotásában székel. A reformáció óta egyre hanyatlott a rend úgy hatalomban, mint tekintélyben. Lovagjai a katolikus egyház tanainak fegyverrel való terjesztéséből az emberbaráti földadatok szolgáltatásban buzgólkodó szerzetesek egy fajává lettek. Fő teendőjük kórházak alapítása és fentartása lett s az ma is. Az 1805-ki pozsonyi béke alapján a nagymesteri

JENŐ FŐHERCZEG A NÉMET LOVAGREND ÖLTÖZETÉBEN.

méltóság az osztrák császárra ruházottat. Az 1809-ki béci béke Németországra nézve egészen megszüntette a rendet. Birtokai azon fejedelmekre szálltak, a kiknek területébe estek. Csupán Ausztriára nézve lett annyi kivétel, hogy itt a rend úgy régi szervezetét, mint birtokait megtartotta, de itt is azzal a különbséggel, hogy a nagymesteri méltóság a császárról a főherczegre szállott s a rend különböző osztályú lovagjait is itteni nemesek közül toborozta. Az

uralkodó család főherczegei közül mindig akadt egy-kettő, a ki a nagymesteri méltóság és javadalmak birtoklása végett a rend lovagjai közé lépett. Ilyen volt legutóbb Vilmos főherczeg és ilyen ma Jenő főherczeg. A német lovagrend lovagjai a rendi öltözetet a johannitáktól kölcsönözték. A nagymesternek, illetőleg a rendnek főjelvénye egy fehér köpeny, a bal vállára varrt fekete szegélyzetű sárga (arany) keresztrel. Czímei közt első az egyházi: a főtisztelendő, mely mellett azonban minden világi czímei is megmaradnak. A szerzetesi fogadalmat hozza magával, hogy a nagymester rendszerint nőtlen maradjon. A rend tagjainak szabályszerű öltözete régebben teljes páncél-ruházat volt; ezen felül viselték a tiszta fehér, ball vállán, fekete posztó-keresztrel jelező köpenyt. Később János jeruzsálemi királytól azt a szabadságot nyerték, hogy a fekete kereszt mezejére még egy kisebb arany keresztet himeztethessenek. Ennek a kisebb keresztnek a négy hegye Szent Lajos franczia király kegyéből egy-egy franczia lilimban végződik. Majd III. Frigyes német császár engedélyéből a kereszt középe mére meg az egyfejtű birodalmi sást is beilleszthették. Legújában 1869-ben és 1874-ben szabályozták a rend öltözetét. A német lovagrend múltja hazánk történelmével is kapcsolatos. II. Endre királyunk a Szentföldre utazása előtt Erdély déli részén megtelepítette s 1211-ben a Barzóság